МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 87 (4254). ЕРА, 21 июль, 1966 шу. Мах 2 кап.

ЯЛАТ — ДАЬХЕН АМБАРАШКА!

Совхоза цхьан отделене

ТІаьхьІертта ка бола ялаташ чуэцаш ба «Ингушский» совхоза болхлой. Балха тІа дика толамаш дахара шерра социалистически яхь йоаржаьй механизатораша. Царна юкъе белгадваьннав хьалха латта комбайнер коммунист Коригов Хьасан. Дийнахьа цаІи ахишиъ норма кхоачащъю цо ка бола ялаташ чуэцача. Из бахьан долаш массекхаза ахчан совгІат деннад цунна совхоза администраце.

ХІаьта дика къахьега а сакъердаме салаІа а хов «Ингушский» совхоза балхлошта. Хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб кхоалагІча отделене ялат цІендеш бола болхлой Мальсагова Тамара, Белхароева Лейла, Гарданова Фаси, Гарданова Лидифа, кхыбараш. Делкъийга салоІаш ба уж. (Аьттехьара сурт).

Н. Кобиашвили — сурташ.

ЯХЬ — ТОЛАМА ТКЪАМАШ

ПЯТИЛЕТКА хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь чуийнна толамаш хоахаш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. Дика чакхдаьккхад цар дІадаха ах шу. Укх деношка арабаьннача Нохч-ГІалгІай статистически управлене хоама тІа я цар итогаш.

Дика толамаш даьхад республика промышленноста болхлоша. Валови продукци арахецара хьалхарча ах шера план кхоачашъяьй 104 процент. Промышленни продукце боарам 1965 шера хьалхарча ах шера хинначул 16,5 процент лакхбеннаб. 3,4 процент тІехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план. Промышленноста болхлоша чІоагІа къахьийгад арахецача продукце дикал лакхъяра, рузкъан кхоабара. Духхьал продукцега дІадолар кІезигдар бахьан долаш торо-хиннай йиъ миллион сом гаргга ахча кходе.

ДІадахача ах шера социалистически яхье доккхий толамаш даьха предприятеш дукха я вай республике. Царех я «Грознефтехимзаводы», «Грознефть» яхача объединеней предприятеш, иштта кхы а.

Къаьстта дувца деза «Красный молот» яхача заводеи «Старогрознефта» мехкІаьтта промыслови управленеи балхах. Ховш долча тайпара, уж ши предприяти шоллагІча квартале планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьлар. ТІаккха иштта дІа цар цу юкъа даьха толамаш? Уж дог гІоздоахаш да. Продукцена реализаци яра ах шера план 100,6 процент кхоачашъяьй «Красный молот» яхача завода коллективо, хІаьта «Старогрознефта» НПУ — 103 процент. ТІехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план, лакхденнад болхлой алапи. Кердача форма совленаш къаьгга хьагуш я.

ЧІоагІа къахьийгад дІадахача ах шера республика юртбоахама къахьегамхоша а. КПСС ЦК-мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, дикка тоаьй дІадувча лаьттай структура, лакхъяьй лаьттан культура, дикагІа пайда ийцаб лаьттах. Дикка тоаденнад хьайбай боахамера гІулакхаш а.

Цу тайпара толамаш дахара керттера бахьан да социалистически яхь шерра йоаржаяр, парте XXIII-ча съездеи КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи решенешца хьалхле а лелаеш, болх кхетамца вІаштІехьбаккхар.

Хьалха латтача коллективаша даьрхІад йоаржаяь социалистически яхь кхы лаьгІ ца йолийташ дІахо яхьа.

Укх деношка «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллективо ший торонаш кхоачамаши лархІа а лаьрхІа шоллагІча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу дизара дака ма доагІара накъа дахара социалистически яхь йоаржаяьй, доккхий социалистически декхараш тІа а эйцад.

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара накъа дахаран шоллагІча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяран республика промышленноста, транспорта, гІишлошъеча, юртбоахама берригача болхлошка социалистически яхь йоаржае аьлна кхайкарал даьча «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллектива дІаладаь патриотически гІулакх могадаьд КПСС обкома бюрос.

Парте горкомаш, райкомаш, ВЛКСМ обком, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, юххьаннара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, министерствай, ведомствай, предприятей кулгалхой Октябрьски района мехкдаьттахой инициатива хьаллаца декхарийла баьб КПСС обкома бюрос.

Е июль бутт чаккхбалалехьа ерригача предприятешка, промышленноста дерригача доакъошка болхлой собранеши активаши е еза, цига ювца еза хьалхарча ах шера итогаш, белгалде деза шоллагІча ах шера де дезараш.

Из болх хІана шерра беш ба республике. Дукхача коллективаша хІанзле хьаллаьцад Октябрьски района мехкдаьттахой дика гІулакх. ШоллагІча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяран Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара сийленца накъа бахаран йола социалистически яхь хІара денна шерагІа яржаш латт.

ХІара коллектив юкъеоза еза цу яхьа. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я из яхь шерагІа йоаржае а, хІаьта цунна цахаддаш кулгалде а. Цхьаккха тІехьюсаш предприяти, цхьаккха зене боахам хургбоацаш вІаштІехьъяккха еза яхь. Цу гІулакха хІана къаьстта теркам тІабахийта беза, хІана аьлча дІадахача ах шера план кхоачаш ца еш йисай 18 промышленни предприяти. Къахьегама овсарле лакхъяра заданеш кхоачашъянзар 23 предприяте. Дукха кхоачамбоацараш да цхьайолча гІишлоний организацей балха юкъе а.

Чоалхане декхараш латт республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка а. Сихха чуийца лаккха деза ялат, кийчъе еза доакъарий беза. Хьайбаш лелалераша беррига низ тІабахийта беза хьайбай продукташ кийчъяра ах шера план толамца кхоачашъяра. Цахаддаш терко е еза продукце дикал лакхъяра, из арахецаш цунга дІадолар лохлара, кердадар балха юкъе кхувлара.

Уж декхараш кхоачашдара тІаерзаяь хила еза социалистически яхь. ЛоархІаме да хІара болхлочо, колхозхочо, специалисто къаьстта шийна лаьрхІа социалистически декхараш тІаэцар, хІаьта уж дизза кхоачашдар. Цу хьакъехьа царна новкъостал де деза.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, предприятей, совхозий, колхозий кулгалхой декхарийла ба социалистически яхьа денна итогаш е, уж шерра дІайовзийта, нийслуш дола балха юкъера кхоачамбоацараш сихха дІадаха.

Шеко яц, КПСС XXIII-ча съезда решенеша дегаш урагтадаь болча республика къахьегамхоша пятилетка хьалхарча шера шоллагІча ах шера план толамца кхоачашъергхиларах, Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара уж сийленца накъагІоргхиларах.

ЛАЬТТА ОАХ

Ялат чІоагІа хьийкъадар укх шера Шелковской района «Шеахархо» яхача колхозе. ХІара гектара тІара 22,7 центнер ялат чуийцар колхозхоша, цудухьа цар аьттув баьлар планал тІех массехк эзар центнер ялат паччахьалкхенга дохка.

Шена ялаташ чуийца а баьнна хІанз кхаш дика ІоцІендаь оахаш, пожнивни культураш дІаювш ба колхоза механизатораш.

Дика вІаштІехьбаьккхаб болх шоллагІча производственни бригаде. Дийнахьеи буси лаьтта оахаш беахк укхаза трактористаш Тагаев СейцІаьла, Ахухаджиев Махьмад, Аманбаев Енали. Цар норма 150 процент кхоачашъю. Дерригa планах хьажкІаши доакъара лаьрхІа культураши 500 гектара тІа дІае езаш яр бригада. ХІаьта цу гІулакха хІанале аьха даьнна лаьтта 600 гектар да. Царех 470 гектара тІа хьажкІаш дІаювргйолаш я.

Лаьтта аьха даьннача тІехьтІехьа ги дІадувш ба трактористаш Мустафаев Бауддин, Бойлубаев Джумандык, цар шоай гІончаща Матаев ІадрахьманацеиАхмедов Заьлмахацеи нормал 4 — 6 гектар дукхагІа дІаюв культураш.

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дизара сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, къахьегама толамащца накъа баха лерхІ механизатораша цу дезача цІейна.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

МИШТА ЛЕЛ КХАШКАРА БАЛХАШ

Даьхенна — дукхагІа ялат! Из декхар кхоачашдар духьа цІаккха ца хьийгача тайпара дика къахьегаш ба хІанз ахархой. Цу гІулакхо цхьан коллектива санна барт а тоабеш тІагІертта къахьегаш ба ялатий йоккхача конвейере болх беш бола эзар нах — ка болча ялатий касараш оарлаш бола комбайнераш, ялат дІакхухьа шофераш, ялатий пунктай болхлой. Дийнахьа а бус а цІаккха цахаддаш дІакхухьаш латт кхашкара ялат.

Маьхка продуктай управленеи комбикормовой промышленностеи даннешка хьежача гуш да паччахьалкхен амбарашка 5 миллиони 612 эзари пункт ялат чутесса хилар.

Итташ колхозаши совхозаши паччахьалкхен планаш толамца кхоачашъяь кхы тІа ялат дІалуш я паччахьалкхенна лакхарча маьхех. Пхе шера хьалхарча шера ялаташ хьийкъа хилар бахьан долаш хІанз хувц цар шоаш тІайица декхараш, хьалха лаьрхІачул дукхагІа дохк цар ялаташ.

Паччахьалкхенга 2 эзар тонн планал совгІа ялат дохка аьнна тІайийца декхар тІехкхоачашдад яхаш хоам бу «Грозвино» объединене кулгалхоша. Вай боахамаша планал совгІа дехкад 3500 тонн ялат.

Курал а еш ювц ялаташ лелалераша уж цифраш.

— Планал совгІа 3250 тонн ялат паччахьалкхенна дІадала лаьрхІад оаха, — йоах МалгІабика района боахамий къахьегамхоша.

Боккъонца болча лаьттан даьша ялаташ чуэцпашехьа лард йоллаш латт хургболча хьувкъама. Бакъда, дерригача боахамашка цхьатарра дика дІахьоц кхашкара балхаш. Масала, мела лел лаьтта оахилтеи шозлагІа дІаюв культураш дІаювлгеи Урус-Мартана района боахамашка.

Ерригача колхозашкеи совхозашкеи дерригa кхашкара балхаш агротехнически лоацача хана чакхдахара кхоачам хиллал я техника. Цхьаццанахьа тоъаш доацар да болх лерттІа вІаштІехьбаккха хар.

Дика тоабе болх, колхозийни совхозийни къахьегамхой!

НАРИМАНОВА ЦІЕРАХ

Азербайджански халкъа тешамерча виІа, Коммунистически партен Советски паччахьалкхени белгалваьннача деятела Нариманов Наримана цІи тиллай Бакински архипелаге керда гучаьхача мехкІаьтта моттигашка йиллача мехкІаьтта промыслови управленех. «Морнефта» объединене начальника Н. Бабаева ТАСС-а корреспондентага хоам бир:

Промыслаш сихха дегІаухаш хиларах йилланза ца йоалаш йиллай из управлени. Касперча цу районе хІанз техкай мехкдаьттен гази йоаллача пелинай 60 квадратни километр совгІа моттиг. Деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхІача доаккха мехкІаьтта шу хьадоладелча денз шоззеи ахаззеи дукхагІа а хинна хІанз 2800 тоннага дІакхоач. Лаьттан ченаш тохкараш дІахо а лохаш ба, хІаьта шеко хургбоацаш да, лаьттана кІалхара кхы а ганзаш укхазара гучайоахаргхилар.

Цхьа шу а ши шу а даргда, хІаьта Бакуна гаьна йоацаш хьалъоттаргъя кхы цхьаькха а форда тІара цхьа городок-промысел — МехкІаьтта КхертІой вІамагІа вола вошa. ГІишлошъераша хІанзле а хьалхара бІаьш метраш эстакада йиллай, хІаьта «Доккхача лаьттан» тІара юлаш цунна хьадухьалйоагІа дамба.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ ДАКЪА

Производство эргаьккха тоаяра юкъе вІамига дакъа лаьцадац Гудермеса локомотивни депо рационализатораша.

Ер шу доладелча денз 70 предложени юкъейихьай цар. Царех маькегІа йолча алхха 30 предложене 13 эзар сома гаргга экономически эффект еннай.

Депо эгара дикагІа бола рационализатораш ба нн. Калинин, Саяшин, Марков, Новосельцев, Григорьев.

СИЙЛЕН ЦІИ ЕЛАР

Укх деношка «Шелковской» яхача жа леладеча совхоза кхоалагІча отделене жа леладерий Ди белгалдаьккхадар. Гулбенначарна хьалхашка къамаьл дир юртбоахама производственни управлене начальника нов. Т. Т. Самарске. Цо дІадийшар жа леладерашта юкъе хьалхле лелаеш бола Эсмухамбетов Мухтаран Тенизбаев Даудаи жа леладара мастераш аьнна сийлен цІи тиллара РСФСР юрта боахама министерства приказ.

Эсмухамбетов Мухтара из лакхара цІи яьккхай социалистически къахьегама турпала Эсмухамбетов Наурзы бригаде гІонча волаш дика болх барах.

«Красный пахарь» яхача колхоза жа леладерашта юкъе хьалхара из сийлен цІи яьккхай Б. Баймурзаева.

Л. АНДРИАНОВ.

ВОРХІЛАГІА СЕССИ

Грозненски городской къахьегамхой депутатий Совета исполкомо депутаташка хоам бу, 1966 шера 21 июле КПСС обкома политически просвещене ЦІен здане (Красни фронтовикий улица, 14) делкъел тІехьагІа 2 сахьат даьлча иттазлагІа хержача городской Совета ворхІлагІа сесси хургхиларах.

Сессе дувца оттаду укх тайпара дешаш:

1. Юкъера баьннарашта меттел депутаташ харжарах хьахиннараш (докладчик — мандатни комиссе председатель депутат И. И. Поляков).

2. Кагирхоштеи кхувш боагІараштеи юкъе беш бола кхетамах болх чІоагІбарах (докладчик — горисполкома председатела заместитель депутат Ш. Ш. Эпендиев).

ОКТЯБРА СИЙНА

ШУРА ДУКХАГІА

КПСС XXIII съезда решенеш толамца кхоачашъе социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегаш ба Наьсарен района «Экажевский» яхача совхоза хьайбаш леладераш. Кердача пятилетка хьалхарча шера ялх бетта планах яккха езар 6200 центнер мара йоацача метте укх совхозе 7234 центнер шура яьккхай доахангара. Паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашъяьй совхозе 189 процент, хІаьта шура йохкара план кхоачашъяьй 123 процент.

Юкъера лаьрхІача хІара беттача ІаттагІара ах шера яккха езаш йола шура 660 килограмм яр, хІаьта совхозе хІара Іаттагара планал совгІа яьккхай 160 килограмм шура.

Хьайбай продуктивность лакхъяларга хьежжа укх совхозе из продукци яккхара мах а лохбеннаб. Цхьа центнер шура яккхарга дІабода мах кхаь сома лохбеннаб, хІаьта цхьа центнер дулх даккхарга дІабода мах лохбеннаб 21 сома.

Укх совхозе социалистически яхье яьннача коллективашта юкъе хьалхле лелаеш я ІаьлийЮртарча отделене шурий-товарни ферма коммунистически къахьегама бригада. Укх отделене пятилетка хьалхарча шера 6 бетта паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план 121,2 процент кхоачашъяьй.

Юкъера лаьрхІача отделенерча доаркаша хІара Іаттагара 929 килограмм шура яьккхай. Цхьаццаболча доаркаша шера план 6 бетта кхоачашъяьй. Шера план 1400 килограмм мара йоацаше а Евлоева Хьанифас ялх бетта 1674 килограмм шура яьккхай хІара ше беттача кхаь Іаттагара.

«Экажевский» яхача совхоза хьайбаш леладераша социалистически декхар тІайийцад ворхІлагІча ноябре кхачалехьа паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара шера план кхоачашъе.

Хь. НОТИЕВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

Московски ленинградски предприятей инициативах цу коллективо дукха кходаьд бос бола металл, обтирочни материалаш, хьу, 50 эзар совгІа сом ахча. Цига хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба коммунистически къахьегама ударникаш нн. Кужаев, Джамалханов, Новиков, Баканова, кхыбараш.

Еррисоюзни машиннаькъа денна сийленца накъа яхара къахьегама вахте а этта хьинаре къахьегаш я коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча Грозненски вагонни депо коллектив. Ерригача бригадашта, сменашта юкъе шерра социалистически яхь яьржай. ХІара денна совдувл цар къахьегама толамаш.

Хьалха латтачарех я промывочно-пропарочни станце коллектив. Ах шера планал совгІа кийчъяьй итташ эзараш цистернаш, 900 цистерн графикал хьалха кийч а яь чакхбоаккхаш латт июль бутт а. БІаь гаргга воздухораспределителаш кийчъяьй автоматчикаша а.

«Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахоша дІадолалаь дика гІулакх хьал а лаьца Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара кхы а хьинар айденна болх беш ба машиннаькъахой. Цу денна сийна тІайийца декхараш толамца кхоачащдергхиларах дог тийша ба уж.

Г. ФЕДОРОВ.

ТІАБОАГІАЧА БЕТТА ЧОТАХ

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски крекинг-завода технологически установкай коллективаш. Хьалха латт нов. Овсянников керте латтача № 1—2 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча установка технологаша ворхІ бетта план кхоачашъяьй 3-ча июле, хІаьта бархІ бетта план кхоачашъе лерхІ цар ер бутт бовшшехьа. ХІаналехьа планал совгІа арахийцай эзараш тоннаш продукци.

Иштта хьинаре къахьегаш я нн. Кононенкои Литвинови керте латтача установкай коллективаш а. ТІабоагІача бетта чотах болх беш ба цу установкай технологаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ИНИЦИАТИВА ХЬАЛЛАЬЦАЙ

Планал совгІа паччахьалкхенна «Іаьржа дошув» лургда яхача девизах болх беш ба «Старогрознефть» НПУ мехкдаьттахой. Дог раьза хинна хьаллаьцай цар Октябра дезача цІейна сийленца накъа бахара Октябрьски района мехкдаьттахоша дІайолаь инициатива.

Июла хьалхарча ах бетта план толамца кхоачашъяьй мехкдаьтта промыслови управлене коллективо. Социалистически яхье хьалха латташ я Сорокотягин Иван керте латтача промысла коллектив. Ах бетта план тІехкхоачаш а еш, планал совгІа даьккха мехкдаьтта итташ тоннаш я. Иштта дика къахьег цунца яхье яьннача Хачатуров Рафаил керте латтача промысла коллективо а.

А. ФОМЕНКО,
«Старогрознефта» НПУ инженер-экономист.

Нормал 30—40 процент лакхагІа да «Красный молот» завода Абрамов Вилен Иванович бригадир волча коллектива хІара деннара хьокхамаш. Дукха ха йоацаш семилетка шерашка дика толамаш дахарах Ленина орден еннай В. И. Абрамовна. Шоай клеймо я бригаде. Облсовпрофа къахьегама сийлен книжка тІа дІаязьяьй из коммунистически къахьегама коллектив.

СУРТА ТІА: В. Абрамов, бригадир, Б. Комаров, слесарь.

И. Плиева сурт.

А. Н. КОСЫГИНА ГАРОЛЬД ВИЛЬСОНАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

18-ча июле Кремле СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина тІаийцар Москве ШоллагІа Британски промышленни выставка оттаеш хиларца дуваденна Советски Союзе вена Великобритане Премьер-Министр Гарольд Вильсон.

А. Н. Косыгинни Г. Вильсонни дІа-юха дагабаьлар дунен халкъашта юкъерча гІулакхий цхьайолча актуальни проблемаех шоашта хетачоа.

Советски кхыча мехкашкарчен журналисташца вІашагІкхийттача хана СССР МИД керайоазон Отдела заведующе Л. М. Замятина укх тайпара хоам бир Г. Вильсонаца А. Н. Косыгина хиннача беседа хьакъехьа.

Вьетнамски йешах дІа-юха дагабаларо хьахьехкар, Советски правительствои Великобритане правительствои тайп-тайпарча позицеш тІа латташ хилар. Английски правительства хьалхагІа а санна хьаллоац вьетнамски халкъа духьалара американски агресси, Вильсона аьнначох, американски авиаце Ханоен Хайфонеи пригородашта бомбаш чуеттар цо мога ца дойя а.

ХІаьта советски правительства хьаллоац вьетнамски халкъе американски агрессорашта духьала лоаттабу бакъ къовсам, хоадамболлаш бехкеду США-с Вьетнаме леладу зуламера гІулакхаш, вьетнамски дош Вьетнама Демократически Республика правительстваи Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман Фронтои еннача йовзаш йолча предложеней ларда тІа къоастаде дезаш хилар лоархІ.

ДРВ территорена зулам де дагахьа бомбаш чуеттача хана дов даь тІера чубаххийта американски летчикаш бехктокхаме оазарах США-на бахьан хила тарлу Вьетнамерча тІема дІахо эскалаци яра аьнца Великобритане Премьер-Министра даьча къамаьла жоп луш, Г. Вильсонага дІааьлар, цу летчикий хьакъехьара дош дизза ДРВ бокъонах а цо шийна хеттача тайпара къоастаде йиш йолаш а да. США-с Вьетнаме леладеча дунен халкъашта юкъерча зуламашта хьалхара дизза жоп дала дезаргда цар.

Нагахьа санна Вьетнамера гІулакхаш бокъонца лертІадаха безам болаш Великобритани хиннаяларе Женевски соглашеней сий де дезаш а иззаморг делга ший союзникага — Америка ВІашагІкхийттача Штаташкара хьадеха дезаш а яр из. Кхыча дешаца аьлча — цхьаккха бахьан а ца доахаш, сов чехка Вьетнамера агресси соцаелга, американски бІунаши цар сателлитий бІунаши Къулбехьен Вьетнамера аралоахилга, вьетнамски халкъа чурча гІулакхашта юкъегІертар дутилга, Къулбехьен Вьетнамера кхыча мехкий тІема базаш дІайоахилга США-гара хьадеха дезаш яр из. Цу ларда тІа мара къоастае политически никъ бац вьетнамски проблема.

Л. М. Замятина жоп делар журналистий хаттарашта.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

МАШАР ХИЛА ЙИШ ЯЦ

Коммунистически мораль цхьаккха хIама долаш яц ислама нравственни хьехамашца, цудухьа цхьан тардала йиш яц дын коммунистически морали.

Къорlа тIа яздаьа, хIара сага карагI мел даргдар хьалххагIе... хала белгалдаь да аьнна. Дала яздаьр мара хургдац оал бусалба нах тIаккха, къаракъ мелар, къоалдар, харц лер, доацар дувцар санна дола хIамаш деладераша шоай бIехя гIулакхаш «къахетамерча» даьла лоIамах ма дой. КПСС Программа тIа аьннад, коммунизм хьалъеча ханарча лоархIамерча декхарех цаI да—советски наьха кхетам чура капитализмах юхедисараш дIадахар, коммунистически общества масса оагIорахьара дегIавена саг хьалкхевар.

Коммунизм хьалъечеи коммунистически общественни отношенеш дегIайоалаечей доаха толамаш дукхагIа ме хул лакхагIа хила безаш лерхI общества шийн членийн политически, культурни, моральни боарам.

Цудухьа, коммунизм хьалъеча хана ди тIехьа лакхлу парте беш болча идеологически балха лоархIам. Дынах юхедисараш дIадахара декхараша дIадех балха тайп-тайпарча формаехи методехи бола идеологически болх дIахо тоабар.

Наьсарен районе, тхоана хала хете а, хIанз а чIоагIа да дына оилаш. Цхьайолча юрташка йолаш я Кунта-Хьажий, БатIал-Хьажий, Дени-шейха тоабаш, къаьстта чIоагIа хьувш я уж Сурхотlа, Экажкъонгий-Юрта. Цу юрташка бийсанна хозаш хул шокъбеннача мурдий оаз.

Парте райкома лекторски группа, «Знание» общества районни организаце новкъосталца укх тIехьарча хана дикка балхаш даьд района къахьегамхошта юкъе царна дына духьалара кхетам балара.

Дына духьал лоаттабеча къовсаме лоархIаме да бахача наьха политически сакхетам лакхбар. Дына духьаларча темаех йийшай е лекцеш: «Ислами кхалсаги», «Фу хьех къорlа», «Дын астрономии». Массайолча библиотекашка вIашагIъехкай атеистически уголокаш, еш я хаттарийн жопийн сайренаш.

ДIадахача дешара шера района школашка дешаш 308 йиIиг дукхагIа яр хьалха дIадахача шерарчуд. Цо хьахьокх районе дIахьош йола дына духьалара пропаганда мел лоархIам болаш я. Укх шера ялх бетта дына духьаларча темаех йийшай 97 лекции доклади, агитатораша бIаьш беседаш яьй. Хьинар долаш лектораш-атеисташ ба: Парижев—БурокIалхарча юкъерча школа директор, Хамхоев — Пхьилекъонгий-Юртарча юххьанцарча школа заведующи, Чилиева Экъажкъонгий-Юртарча библиотека заведующи, Банхоева—«Электроинструмент» завода конструктор.

Тоабай членашцеи цар кулгалхошцеи парте райкомо уж дIаккхетабеш беседаш ю. Царех дукхагIбараш зерате ухаш бац, вокхарца тайп-тайпара беседаш ю дына историх, географех, къорlа тIа йолча вIашдухьаленех. Из дерригa хIама ду сабаре, сих ца луш, сектанташ ды харцхиларах дIаккхетабеш, дына фанатизмах уж мукъабаха гIерташ.

Укх шера дуккха кIезигагIа нийслу кхийна йоаца йиIигаш маьре ухийта моттигаш. ДIадахача политически дешара системе болх беш яр 18 атеистически кружок, хIаьта цига дешаш вар 419 саг.

Клубашка, библиотекашка хиннай дешарий конференцеш.

Района киносето клубашка, кхай станашка бIаргагойт дына духьаларча темаех Iалма кинофильмаш.

А. ТУТАЕВ,
КПСС Наьсарен райкома секретарь.

Лоаман даьгIенашка

«Советская Россия» яхача колхоза лоаман даьгIенашка леладеш да 1200 бежани 2500 устагIей. Уж дерригa а доахан леладеш 30 саг мара вац.

Шоай низ ца кхобеш, халонех оагIув ца озаш дика болх бу доахан леладераша. Духхьал бIаьстенн юххьанца дена цар деннад паччахьалкхенна 280 центнер дулх. Доаханна дозал тIаккхетар хIанз а ди тIехьа лакхлуш латт.

БIарчча шера доахан лоам леладергдолаш гIулакх вIаштIехдаькхад. Iалама хьалаш дика Iомадарца, дика балха толамаш доах цига. Дахача Iай лоам хиннача 700 Iаьсех 3 мара ла ца леш дерригаш Iангара даьннад. Магомедов Ибримхьажас дерригача Iай жа кхоабаш вIалла йол а концентраташ а йоаянзар, бIаьш центнераш дулх а деннад паччахьалкхенна.

Укх шера лоам Iа доаккхаш хургда 1200 бежан. Цу гIулакха сихбенна кийчо еш ба доахан леладераш. Хьалдеш латт цIенош, доахан чулоаттаде кхийнаш, кийчъе лерхI 2400 тонн йол.

А. ПЕНЬКОВ.

ИВАНОВО. «Главэнергострой-механизация» яхача механически заводо электропередачай высоковольтни линии юллача тайп-тайпара техника арахеца йолаяьй. Цо арахецаргья тайп-тайпара низаш долаш кранаш). Предприяте коллективо арахеца йолаяьй лаьрххIа лаьтта кIала тоннельни балхаш дергдола машинаш. Из я (сурта тIара) 12 метрага кхоачаш тIаьск айде йиш хулийташ йола механически гола йоалла тракторни гидроподъемник. ТIаьск кхоачалуча чIоагIъльй виъ болхлой 500 килограммага кхоачаш дозал дола опалубка сектори хьалъайергйола майда.

Хьалхара опытни образец йохьийтаргья Нурекски ГЭС гIишлош ечашка производственни тохкам бара.

И. Дынина сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕМОНТ ЯЬ БАЬННАБ

Дешара шу чакх мадаьлланге а тхона хьалхашка чIоагIа бехктокхаме декхараш эттар. Капитальни ремонт е езаш яр тха № 7 йола берий музыкальни школа. Ехаяр еррига пишкаш (уж пхиъ я), цхьайолча классашкара ий а чар телха керладар юха тоха дезаш. кIираш теха дита йиш йолаш дацар пенаш, царна штукатурка е езар, иштта кхы а дукха дар де дезараш.

Цу дерригнена лаьрхIа хьахийца ахча 500 сом дар. ХIаьта из де дезачарел ахаш балхаш делла а дацар. Цудухьа лаьрхIар оаха образовательни школашка санна дешархой даьй-ноаной новкъосталца ремонт е.

Сиха берий даьй - ноаной гуа а баь из дош дийцар оаха. Уж раьза хилар. Цхьаккха а ди ца доалеш дIадоладир из гIулакх. Еезача ремонта смета оттайир дешархочун нанас Саблинас. Из дика накъаяьлар.

Шоай школа кийчъеча оарцагIбаьлар дешархой а из школа дийша йистеяьнкхараш а. Массайолча классашка кIираш теха чакхбаьлар уж. ХIаьта е йийзача штукатурка яь, ийнаш тоадаь, басараш хьекха, корашта кизгаш теха, иштта кхыдола балхаш даь баьлар цар даьй-ноаной. Атта дацар царна дийнахьа сарралца производстве балха а хинна цул тIехьагIа укхаза ремонта балхаш дехьааха, цхьабакъда из иштта даьнна ца Iеш шоай низ дIа мел кхоач къахьийгар цар массане а шоаш тIайийца гIулакх дIачакхдаккхар духьа. Дикеи сихеи болх баоца белгалбаьлар даьй-ноаной В. Толпегин, В. Деменков, кхыбараш.

ХIанз школа кердача дешара шера кийчо яь яьннай. Берий даьша - ноаноша новкъостал дар бахьан долаш шоашта ремонта лаьрхIа хьахийцача 500 сом ахчах 200 сом кходаьд укхаза. Цу ахчах музыкальни инструмент, кхыдола шоашта эша хIама эцаргда школа.

Л. САФОНОВА,
Наурски берий музыкальни школа директор.

ХЬИЙГАЧА КЪИХ МАХ ТЕЛАРА ТЕШАМ

УКХ шера 1 июле денз лелаергйолаш юкъейоалаьй колхозхой къахьегамах тешам боллаш мах телара керда порядок. КПСС XXIII съезда а парте ЦК мартовски Пленума а решенешка къаьгга гуш хилар из керда йоакхо. Съезда Директиваш тIа белгалдаь махиллара, колхозхошта общественни боахамгара хула ахчани натуральнии доходаш пхе шера чухьа юккъера лаьрхIача 35—40 процент дегIайоагIаргья. Ерригача колхозни система масштабе хIанз духхьашха юкъейоалаю къахьегамах мах телара фондаш хьаяра керда порядок.

ДIадахача шерашка цу фонда юкъе долар, доходаш йийкъа дIа-са нийсъяьчул тIехьагIа — екъаш йоацеи общественнии фондаш хьаяьчул тIехьагIа юхедисар. ХIанз чIоагIам боллаш оттадаьй колхозни доходаш дIа-са нийсъеш ахча хьалхарча аргIагIа къахьегамах боагIа мах телара хьожделга.

Юртбоахама артелий производственно-финансови планашка белгалъю къахьегамах мах телара хиланза яргйоаца ахчан а натуральни а фондаш. Уж ахча цу гIулакхага мара ахийтац.

Нагахьа санна из бале а кхы бале а болча боахамга тешам болаш къахьегамах мах телилга Iалашдалла ахча ца хуле, цунга йиш я пхе шера ха йилла Паччахьалкхбанкагара юхалург ахча эца.

Колхозашка хьегача къих тешам боллаш хIара бетта мах тел-

Ялат	378	7650 сом
Коартолаш	693	7000 сом
Йол	122	850 сом
Деррига а		15.500 сом

Иштта гIулакхаца, къахьегамах мах телара ерригача фондах 15,5 процент дIалоац натуральни даькъо. Долче, нагахьа санна колхозахочо бетта баьча баьхах доагIар 50 сом дале, цунна 85 процент е 42 соми 50 кепиги ахча лу, хIаьта юхедисача а лоархIам бола гIулакх да. Из лоархIамегIа дола гIулакх чакхдаха деза юртбоахама продукташ йоахилга алсамдахара, къахьегама овсарле дегIакхувлара ларда тIа.

Къахьегама тарификаци шийханнахьа увтта а еш, нийса юкъекхахьарах тийша хургда из декхар кхоачашдара ду хьалда а лоархIамера а гIулакх кхоачашделга. Къахьегама тарификаци шийна кIал экономически ларда йолаш хила еза. Балха нормаши расценкаши колхозхой юкъарча собранешка чIоагIъеш хиланза яргьяц. Из болх лоацача ханеи лерттIеп чакхбаккханза баргбац.

Совхозий болхлой къахьегамах телача маьха боараме е цул лакхагIча боараме колхозхой къахьегамах мах телаш а Паччахьалкхбанкагара йIаьхача хана лаьрхIа юхалург ахча ийде ца дезаш йолча колхозаша шоайцига хIанззалца лелаеш хьайоагIа къахьегамах мах телара система дIахо а лелае мегаргья, тIа-тIа тоа а еш. Тешам боллаш колхозхой къахьегамах мах телара шоай ахча кхоачам балла доацача боараме паччахьалкхен кредитах пайда ийбе. Натуральни продукци (паччахьалкхен розничии маьхех дIа а лоархIаш) тешам боллаш телача маьха юкъе йода. Иштта, масала: шера колхозхой къахьегамах лу мах 100 эзар сом долаш оттабаьб. Цу даькъе промфинпланах белгаллад къахьегамах луча маьха чотах еррал продукци лулга:

7 сомей 50 кепигей маьха продукци а лургья.

Колхозахой къахьегамах боагIа мах хIара бетта дIатедилга Iалашдар духьа могаду цу гIулакха хIара бетта эшача средствайн уж хьалухьювлара моттигийн планаш увттаелга. Бетт-бетта дIаухийтача къахьегамех цунах телача маьхей лоархIам укх тайпара белга могаду:

Лаьтта леладара даькъе — хIара культура хьакъехьара деррига балхаш кхоачашдара ханаши цар объеми а хьегача къига бода мах а белгалбаьча технологически карта ларда тIа.

Хьайбаш леладара даькъе — болхлой дукхален цар къахьегамах оттаяьча расценкашка а аьккхача продукцега а хьежа телача маьхей ларда тIа.

Боахама кхыча доакъошка — дIалоархI балхий объема е эшача болхлой дукхал а цар къахьегамах оттаяьча тарифни ставкаех тела мах а.

Къахьегамах мах телара керда порядок юкъеяхьаро колхозхой къахьегам вIашагIеьбаккхаргара, цун учет лелаяргара дIадехараш геттара чIоагIа лакху. Эгара хьалхарча аргIанна нийсдаь вIаштIехьдаккханза даргдац къахьегама нормироване гIулакх, хIаьта цига цхьанна а тайпара шаблон юкъе йита йиш а яц.

Къахьегамах тешам боллаш мах телилга шийн ханнахьа Iалашдар духьа хIара колхоза доагIаш дола хувцамаш де деза 1966 шерарча промфинплана тIа. Промфинпланашка юхахьожаш къаьста а уйла тIаерзае еза укх тайпарча таблицашта: XIX—къахьегамах мах теларга дохийтарий сводни план, XXXII-финансови план, XXXIII—колхоза цIенача дохода расчети из дIа-са нийсъяри, XXXIV — капиталовложеней капитальни ремонтей смета.

Промфинпланашка юхахьожаш теркалданза даргдац лархIанза йолча резервай чотах доход алсамъяккхар, административно боахама расходаш кIезигъяр, къахьегама овсарле дегIаяр, кхыдараш санна дола колхозхой къахьегамах ахчанца а продукташца а мах телилга Iалашдарца дувзаденна дешаш.

ХIара сага денах лоархIаш тIабоагIача беррига пайда боарам хила беза къахьегамах мах телилга, производственни гIулакхаш делга, общественни а паччахьалкхен а фондашка хьожаданза дарг доаца ахча дIахьежаделга Iалашдергдолча тайнара.

Промфинпланашка юхахьежа а Паччахьалкхбанкагара юхалург эца дезача ахчан дукхал къоастаяь а яьча хIара колхозе гIолла юхахьажанза даргдац дукха ха а йилла юхалург ацача ахчан планага а—хьегача къих тешам боллаш мах телара шоай ахча кхоачаш доацача колхозашта юхалург ахча телилга Iалашдар духьа.

Кхашкеи фермашкеи болх берий хьал - торо лакхъяра, цар къахьегамах тела мах дегIабара лард я колховни производства даррига доакъошка цар лакха овсарле а йолаш къахьегаш хилар.

Къахьегамах мах телара Паччахьалкхбанкагара юхалург ийдеча ахчах эца ха а ховш пайда ийбаро чIоагIдергда колхозхой общественни производство дегIаярца хьашт долаш хилар.

А. БУХТИЯРОВ,
Паччахьалкхбанка республикански контора вокххагIа вола экономист.

ТIАЙОАГIАЧА ХАНАРА ОСТРАВА

Остраве заводий турбаштей шахтай копрусаштеи юкъе тIа-тIа лакхагIа урагIъухаш латт кердача «лакхалий» цIеной гIовнаш. Гаргга-гIарча шерашка Чехословаке цу йоккхача промышленни юкъмоттиге хьалергдолаш да 12—22 этажаш йола административни а нах чуIе а цIенош.

Металлургийн шахтерийн города промышленность сихъенна дегIаухаш латт, хIаьта цунца цхьана дукхагIа хулаш боагIа цига баха нах а. Остраве бахача наха укх гарггахьарча пхе шера 60 эзар саг тIаккхетаргхилар лерхI. Цунца дувзаденна городе 25 эзарнел дукхагIа квартираш хургйола цIенош хьалделга лерхI. Остраве хьахургья керда бешамаш, паркаш, габнаши хенаши тIадагIа майда гарггахьарча шерашка 15-зза хинна па Iеш йоккхагIа хургья. Города промышленни районаш нах бахача районех дIакъоастаергья уналцIено лораяра баьцарча оасаща. Город дегIайоалаяра планах городской транспорта, магазиний, нах бытовой гIулакхашта Iалашбара предприятей сеть шерра дегIайоалаелга, керда культурно-сердалон учрежденеш, стадионаш, бассейнаш елга лерхI.

Массехк шу даьлча промышленни Остравах зизах тоаенна, вахара аьттув бола хIанзарча ханара город хургья.

Т. МАРТЫНОВА,
ТАСС корреспондент.
Прага.

ХIАНЗАРЧА ХАНАРЧА ХИМЕ ЗАВОД

БIаргаяйначо тамаш ергйолаш йоккха я цу гIишлой панорама. Шалерча (Чехословаки) комбинат я ала йиш йолаш йолча цу заводо-м хIанз Словаке берригача юрта боахамга ухийташъяраш миссел азотии удобренеш ма тергйий. Цул совгIа, итт тайпа гаргга кхыйола химически продукци еш а хургья из. ГIишлошъераш хIанз хьалхара аргIа хьалъяь бовла боахк. ХIанзарча пятилетке йиза балха юкъе гIоргья из.

Комбината белал советски Iалама газ хургья. Из цига гIоргья Дашавера советско - чехословацки магистральни газопроводагIа. 520 километр йIаьха хургья из магистраль. Из Карпатий доккхийча довкъийн аьлейн моттигашка гIолла юлл. ХIара шера миллиард кубометр хинна ца Iеш газ кхоачаргья Словакега цу трубопровода чу гIолла. Чехкача сухалаща дегIаухаш латтача чехословацки йоккхача химе предприятей дезалах дIаккхетаргья Шальски завод.

И. МАСЛЕННИКОВ.
(ТАСС).

Прага—Москва.

КАНАДАНА ТАКХАРГ КАЧ ТЕХА УОЛЛ-СТРИТА МУШ

КАНАДАЙ шоссейни наькъашка гIолла водача хана касткаста нийслу «ЕССО», «БА», «ШЕЛЛ» аьнна тIагIолла даь доккхий йоазош а долаш йола бензозаправочни станцеш. Цу станцей дай — межгдаьтта концернаш-гиганташ «Стандард ойл оф Нью-Джерси», «Бритиш Америкэн ойл», «Ройял датч-Шелл». Йоккха я ала йиш йолаш цхьаккха а межгдаьтта компани яц хIанз Канаде кхыча мехкара баьхкараша тIахьожам ца лоаттабеш. Еррига а дIаларьхIача мехкарча межгдаьттаи газовии промышленноста 69 процент кхыча мехкий, керттерча даькъе, американски капитало тIахьожам лоаттабеш я. США монополеша бIарзагIа йола моттигаш хьалийцай канадски экономика кхыча лоархIамегIарча доакъошка а. Цар тIахьожам лоаттабеш я горнорудни промышленноста 59 процент, кхзал дакъа — дерригача белал чакхйоахача доакъоех а. Кхыча мехкара баьхкача наха селлара чIоагIа доал деш бола экономически дегIабена моцк кхы цхьаккха бале тамаш я.

20-ча шерашка Канаде шоай фу тасса йоалелар американски концернаш. Цу хана денз хIанз а хьайоагIаш я из процесс. Алхха дIадахача цкъан шера цар шоай карагIаьйир 19 канадски компани, хIаьта 1964 шера — 30. Йоккхача 500 корпорацех нийса ахани совгIа ярaш американцаша тIахьожам лоаттабеш я, хIаьта кхоалагIа дакъа ярaш йиэва цун доалахьа я.

Американски компаней филиалаш совъяларца канадай экономике цар доацача даькъах дола деш а тIа-тIа чIоагIагIа ирлу. Вашингтонера хьаухача распоряженешка яхар деш йолча цу филиалаша, бакъдар аьлча, шоашта доал деча компанешта хеттар ду, Канадана каст-каста новкъарле ю цуя арахьара торговли дегIаяра, рынкаш шерьяра. Цхьа ха хьалхагIа юкъе яьча соглашенега хьежжа Кубайна цхьадола хьоар дахьийта деваш яр канадски правительство. Цхьабакъда, американски корпорацей филиалаш йолча Канадерча хьоар доаккхача йоккхача кхаь компане, къулбехьара укхазанеш хьал а лоацаш, шоашта тIадожалаь заказ кхоачашде тиганзар.

Американски монополей экспанси Канаде дIахо а йолаш хилар хьахьокх США инвестицеш цахалдаш совъювлаш хиларо. Канадера частни духхьалара американски инвестицеш 1965 шера 14 миллиард доллар гаргга хилар. Кхеталеш да, цу тайпарча хьалашка нийсенна Канада американски капиталистий инвестицешка шерра-шера дукхагIа проценташи дивиденлаши на тийкхача да йоалаш хинна хилар. Масала, 1954 шера цу статьях текхар 354 миллион доллар, хIаьта цхьа итт шу даьнначул тIехьагIа — 960 миллион доллар.

Канадски буржуазни газетех цхьанне цхьа геттара хоза хьахьекхалар ца гIулакх, укх тайпара карикатура кепатеха ара а яьккха. Мехка экономика кхел хьа а хьокхаш, канадски лаьттан тIа гIайгIане латт тайша етт. Доилыни аппарата новкъосталца бетт из. ХIаьта шура цунгара дIаухийтача турбилгашка гIолла къулбехьенгахьа йола, канадско-американски дозанах тIех а яьле.

Кхыметтел проценташи дивиденлаши такххал а ахча даккха торо йолаш яц хIанз Канада арахьарча торговле чотах. Цун керттера торгови портнер ВIашагIкхийтта Штаташ я (царна доагIача даькъа кхоач 60 процент гаргга канадски экспорти 70 процент хIана яц аьнна йола импорти). Цхьабакъда, гIулакх миштад аьлча, Канадай шийн къулбехьенгахьарча лоалахочунцара торговли, вешта еррига платежни а, баланс цIаккха а ца хувцалуш дефицитни я. Из дефицит дIакхоачае йиш яц цунна кхыча мехкашкара йоагIача керттерча даькъе юха а американски капитала чотах мара. ХIаьта цо кхы а дукхагIа ВIашагIкхийттача Штатий мулкъах йохийт Канада.

УОЛЛ-СТРИТЕРЧА монополисташа «Форчун» яхача шоай журналага гIолла кIирдаь дувцар: нагахьа санна тарифни пен дIабоаккхе, «канадски промышленноста гIойле ялар мара хила хIама дац». Цу тайпара тIахьехамаш хьаллоацаш бараш корабир американски капиталаца айхха дувзаденна долча Канада доале латтача капиталистически гIозарашта юкъера а. Юххера а, цхьа шу хьалхагIа кулгаш яздир шинна а оагIорахьара автомашинийн цар запасной оатхалийн импорта тIера пошлинаш дIайоахаш йолча соглашенена.

Вашингтонаца из маза вIашагIболлара духьала хинна канадски профсоюзаш кхийрар бакъ хулаш доагIа. Автомобилашта запасной оатхалаш ерий Ассоциаце ше Пирсона правительствага яхьийтача меморандума тIа дIахьийра, мехка экономика керттерча доакъоех цаI дIахо дисара кхерам тIатессаш из соглашени хилар. Эггара тIехьарча масалех шиъ ераш да. «Форд», «Дженерал моторс», «Крайслер» яхача американски автомобильни компаней канадски филиалаша хьалхагIа шоаш дIатедар мехкарча 70 предприятега тайп-тайпара оатхалаш кийчъяра заказаш. ХIаьта соглашенена кулгаш яздаьчул тIехьагIа дена уж деррига заказаш лоадама хIама ца дусаш дIалаьхад, хIана аьлча ВIашагIкхийттача Штаташкара хьаъха йолаенна оатхалаш. Пошлинаш дIаяхарах баьннача аьттонах пайда а эцаш, США автомобильни концернаша вIашагIъехка кийча йолча тайпара автомашиний наIараши кхыйола оатхалаши кхухьийт шоай канадски филиалашта. ТIа-тIа кIезигагIа хьаеш я уж хIанз Канаде. Долче, юххе дахача ВIашагIкхийттача Штатий автомобильни монополешта мара гIойле хиннац-кх цу соглашенех.

Ишта да США монополистически капитала болча тоама Канадай доалдеча гIозараша лелаеча «интеграце политикаx» доала беркат. Цу тIехъ яьккха ювцача «интеграце» (е хIанз модни лоархIача тайпара аьлча — «континентализма») духьа мехка яржаш латт Канадай хин ресурсаш «кантинента юкъара ерзае» лаьрхIа йола кампани. Вухсоцача кхаьчача канадски хьарсамашкара хиш къулбехьенгахьа, США-гахьа доаттaлар тIа соцаш да къамаьл.

Ховш да, «къамашта юкъера» хин проблемаш къоастае лаьрхIа из план ВашингтонагIара йоагIилга. Цигахьара беш бола низ тIа-тIа чIоагIлуш латт. Американски делегацеш ихай Канаде. Из план массе оагIорахьара могаеш правительства, моттигерча Iаьдалий, бизнесмений викалашца переговораш яьй цар. ХIаьта уж вехьа а яйнаяц: из хьаллоацаш нах корабоагIа къаьларча буржуазни партешкара санна, иштта финансово-промышленни гIозарий белгаларча даькъа юкъера а. ХIаьта мехка прогрессивни общественносто цу хьакъехьа йоах: хин ресурсаех дола дош юкъарчал доацаш дувзаденна да цу ресурсаех эцаш бола пайда мохк экономически шийн лоIаме дегIаахийтари тIа-тIа бебаш латтача мехкарча наха эпараш Iалашдари духьа эпаргба е США гIулакха эпаргба яхача дешаца. Хин ресурсаех дохка-эцар дара планашта духьала болам баржаш латт мехка.

Канадски экономикера американски капитала доал чIоагIлуш доагIаш хиларо унзарбаьхаб Канаде баха массе тайпа нах. Кхычарех тийша хIама ца хиларахи суверенитетахи из яккхара кхерам тIаоттабеча дIакхаьчад из доал. «США агрессемукъах бахаб вай мохк. — йоахар дукха ха йоаццаш йистеяьннача Канадай компарте XIX-ча съезде къамаьл даьча пун генеральни секретара Уильям Каштана. — Вьетнама е Доминикански Республика халкъа балийна яьнар санна йола агресси яц из. Цхьабакъда, хIаьта а агресси я из, лирагIа а массанахьа чугIерташ а йода, юххера а цунах хургдар Вьетнамерча американски агрессерхIачох цIьаккха хIаманца эргаш хургдацар — из кхыча мехка державаа оагIонгахьара вай мехка бизза тIахьожам лоаттабелга хургдар».

КАНАДЦАШТА хьалхаш к а, ши-шегIа, хаттар отт: «Американски империализмо тIа-тIа чIоагIагIа беча экономически финансовии низа кIалъоттар" духьа даьннад вай Англе колониальни влиянена кIалхара мукъа?» Шоай хьашташ къулбехьарча вокххагIа войча партнера хьаштаща дувзаденна болча цхьаболча бизнесменаша, политикаша, экономикаша тIагIорттаяь чакхйоах хIанз сов тIехьа а да хIаьта ВIашагIкхийттача Штаташца тIа-тIа дукхагIа интеграци йолча оагIорахьа гIолга мара канадайна кхы тайпа никъ а бац яхаш йола уйла. Цу тайпара уйлаш хьа а хьокхаш Канаде лоархIаш долча буржуазни газетех цхьанне "Глоб энд мейла» яздора дукха ха йоаццаш: «Хетаргахьа, хIанз юхадерза а мегарглолаш совкIоарга чудахал вай США-царча экономически Союза новккъа». Ийша хилар хьахьокхаш вывод ю цо дIахо: Массехк шу даьннача гIолла бокъонца бакъ хила мегаш да Канада шийн территоре дикка доккхача даькъа лоаттабеча экономически цхьадолча даькъе политически тIахьожамах яргйолга».

Канадай нхоаненах дола дош къаьстта актуальни а хинна дIаэттад. Щенхаштта цун уйла еш ба буржуазни партей политически деятелаш, американски империализмо озабеш латта Канадай къамаргах такхарг кач тесса муш хоадабе гIерташ долча капиталистически гIозарии викалаш. Цу гIулакха хьокхаме да дукха ха йоаццаш кепатеха араданна книжка: «Харжа дезача кхьчай Канала: кхычарех тийша хIама па хулга е колониальни статус». Пун автор — вовваш вола экономист, хьалха финансай министр хинна Уолтер Гордон «Сов доккха да арахьара тIахьожам лоаттабеш дола канадски промышленноста дакъа, йоах цо. — Из бахьан долаш шоай канадски доттагIийи агентийн новкъостаца теттара чIоагIа влияни ю кхыча мехкарчар Канадерча паччахьалкхен политикана». «Канадерча ерригача политически партей лидераштеи викалаштеи США-ра беш бола низ боккхеи дукхагIча хана ка йоалаши ба, — йоах дIахо автора. — Цу низа кIоаргалеи чIоагIалеи бизза мах баьбацар аз 1963 шера апреле финансай министр се хиллалца йолча хана. Цу гIулакха тIа волаш аз даьккхача цу шин шереи ах шереи дайм сона холуш яр ВIашагIкхийттача Штатий финансовии промышленнии капитало Канадай политиканеи общественни мненеи еш хинна влияни. Из влияни юкъ-юкъе чIоагIлора паччахьалкхен депортаментои американски правительстцай еча представленешца».

США-пара экономически «интеграци» Канадай балийна яргхилар белгал а даьккха, укх тайпарча вывоза тIа уйла соц У. Гордона: «Вай экономика хIара деннарча операцешта кхыча мехкаша тIа-тIа дукхагIа тIахьожам лоаттабара уйла юха тIехвашкахьа ерзаяра мел эшар де деза вай».

У. Гордона книжка Торонто арадалале ши ди хьалхагIа программни заявлени йир правительстве хIанзарча финансай министра М. Шарпа. Цу тIа цо хьахьекхар, цо ше яьхачох, Канада кхычарех тийша хIама долаш ца хулга чIоагIдара «Экономически манифест». Цхьабакъда, «из программа лоадамбоаца суверенитет я» аьнна яьшхар кепайоазоно. Арахьара тIайоагIача капиталах тийша вай хулга мелданза «дарг ца хилар хьа а кхайкадаь, «мехкш тIа-тIа дукхагIа экономически шоайла вIаши тийша хиларах» лувпа волавелар министр». «Вай Канаде кхетаде деза, — аьлар цо, — кхычарех тийша хIама доацаш вай хулга лоадамболаш ца хилар».

Бакъдар аьлча, белгалйоллаш факт я, хIанзара финансай министрпул хьалхагIа хиннари Канада тIа-тIа дукхагIа американски экономически политически тIахьожама мукъах йодаш хиларца дувзаденна чIоагIа сагото кхаьча хилар. Цхьабакъда, хьаькъал дIа ца кхачар кургдар, нагахьа санна хIанз доал либеральни парте (цун цIерца дувзаденна да Канада США монополисташка йохкара политически никъ вIаштIехьбаккхари чакхбаккхари (цу воккхача шин лидеро Канада кхычарех тийша хIама доацаш хулга лоралара моллагIа тайпа оттадаь а кординальни гIулакхаш хьалхашка оттадергдар аьнна дийтача. Цхьабакъда, кхыметтел цар цу оагIорахьа даха могадеш долча довзача гIанаша а (канадций обереженеш дай-мехка предприятешка дIаахийтар могаларо, керда йолаьча компанеша цар финансови гIулакхий хьакъехьа свеленеш теларо, кхыча мехкий компанешкара цар канадски филиалаш хьаацар духьа дегIаакара корпорацеш вIацагIйохкаро, и. кх. дI.) чIоагIа раьза боацаш реакци хьоайир Вашингтоне. «Канадера национализм» яха редакционни статья араьйкхар 15-ча мае «Нью-Йорк таймс» яхача газето. «Нагахьа санна кхыча мехкий капиталовложенеш соцайойя е уж хеста ца еш юте, — дIахойт газето, — Канадай экономика тIа-тIа мелагIча темпашца дегIаухаргья... Цхьаккха шеко яц, Канаде баха нах кIезигагIа хиларои цун рынкаш кIезигагIа концентраци яь хиларои аьттув бехача хьала тIа оттаю из конкуренцега дилача... Американски фирмай доала кIалхарьяла гIерташ протекционистски гIулакхех пайда эцаро ВIашагIкхийттача Штаташтачул дукхагIа ве дергдар Канадайна».

Канадай коммунистически парте, мехкарча халкъа боккъонца дола къаман хьашташ, хьа а хьокхаш, эггара тIехьагIа хиннача шийн съезде юха а хвадийхар, канадски экономике США-с доал дара духьала хьадла къовсам лоаттабара средство хиларах тарра, демократически общественни тIахьожами паччахьалкхен доалахьеи юкъейоалаелга. Цу цхьан ханна компарте хьалльпар Канадай руэкъаш американски капитала бе дахар новкъарле е езаш дола кхы тайпа гIулакхаш а.

А. ЖИГУЛЕВ.
(ТАСС).

ХИЙ ДЕКХА ЛАЬТТАШ— ВАЙ ГАНЗ

Парте ЦК майски Пленумо белгалдаьккхад вай мехка тешшаме дегIайоагIа юртбоахама производство хьаэра хIанзарча хьалашка лаьтташта мелиораци яр чIоагIа лоархIаме хилар. Цхьабакъда, из текущи кампани яц, деррига халкъои партеи кхоачашъе езеи йIаьххача хана лаьрхIа йолеи программа я.

Мелиораци ярга дукха пачхаьалкхен средстваш, материально-технически ресурсаш дIайолх, цудухьа дикка уйла а еш дикагIа пайда баргболчча хьисапе дIаяхийта еза уж. Мелиораци елга толаме чакхдаргда боахамо из болх нийса вIаштIехьбоаккхе. Цудухьа хIанзе а денз беррига нна тIабахийта къахьега деза колхозашкарчеи совхозашкарчеи хиш декача а докъадаьча а лаьттаех бизза пайда эцара, лаьттан беркат совдаккхара мелиораце средстваех дIаюв хIамаш хьувкъаэра бизза пайда эца.

Юртбоахама Iалама хьалаш тоадара, лаьттай овсарле лакхъяра тIаерзаьнча тайп-тайпарча мероприятей йоккха комплекс кхоачашъе еза лаьтташта мелиораци яра. Дукккача лаьтташка хиш декха е ушалаш йокъаеш дезча балхел совгIа кхоачашде деза балхаш да даьгIенаш тоаяр, оаха лаьтташ хьуна петарех, кIотаргех, тIох цIендар, хиш латта моттигаш йокъаяр, михеи хини эррозеца къовсам бар, керда хьуна полосаш хьаяр, йолчарна ремонт яр, керда Iамарч дар, моттиге доагIача хих пайда а эцаш хиш дехкар, кхыдола балхаш дар. Цунах а доалаш дац лаьттан плодороди лакхъяр. Из дувзаденна хила деза лаьтта леладара культура лакхъярца дика фу дIа а дувш кхашкара балхаш ший ханнахьа чакхдахарца, оасарца къовсам лоаттабарца. Юртбоахама культурашта зе деш йола хIамаш дIаяхара, лаьттанца тIунал хилийтара къовсам лоаттабе беза, кхашка моттигерен минеральнии удобренеш ехка еза, кхыдола балхаш де деза.

Гуш махиллара лаьтташка хий дехкара, ушалаш йокъаяра проблемаш йийца Iац хIанз, иштта кхоачашданза даргдоацаш да деррига лаьтташта де дезача хьисапе гIулакх а деш цар беркат лакхдар, пунга хьежжа цу лаьтташкара чулахьа ялат а накха хьувкъам болаш хургIа.

КПСС ЦК майски Пленума решенешка хьежжа лерхI укх гаргарча итт шера хиш декха лаьтташ 7—8 миллион гектар дукхагIа хилийта, хIаьта ушалаш йокъаяь хьахинна лаьтташ 15—16 миллион гектар дукхагIа хилийта. Мелиоративни лаьттай майда цу юкъа вай мехка дегIайоагIаргья 37—39 миллион гектарага кхоачаш. Из кхоачашдара эшача средствашка, материальни ресурсашка хьожаш я парти, пачхаьалкхе. Массала 1966—1970 шерашка тайп-тайпарча мелиоративни балхашка, керда лаьтташ карадерзадеча дIалахийта лерхI 15 миллиард сом ахча.

Вай республике дIадахача шера деррига чуденача 376 эзар тонн ялатах хиш дехкача лаьтташкара чуленар 62,3 эзар тонн мара яц, деррига чуденача ялатах 17 процент хул цох. Укх тIеххьарча пхе шера хиш дехкача лаьттай майда 18,7 эзар гектар дукхагIа хиннай вайнига, вешта аьлча 22 процент, хIаьта 1960-ча шера 23 центнер гектара тIара чудахьаш хинна ялат 1965-ча шера 22,5 центнер мара чу ца дахьаш хьувкъам лохбеннаб. Цо хьахьокх боахамий кулгалхоша, специалисташа, иштта производствении управленей министерствай кулгалхоша, специалисташа хиш дехкача лаьтташкара хьувкъам лакхагIа хилийтара ерригача резервах бизза пайда ца ийцалга.

Бокъонца дола кхоачамбоацараш да дукха средстваш дIа а йохийташ, керда хьаяь хиш декка системаш даим цига болх бергболча бригадашка, звеношка дIа ца ялар. Цхьайолча хана царна доал дац, из бахьан долаш боахамашкара хиш декха сооруженеш пайдана йоацаш хул, хIаьта санкарашка йоархIаш йоал. Керда хиш декха лоладаьча лаьтташка планировка яьчул тIехьагIа плалороди юха метта оттаяра мелиоративни мероприятеш кхоачашъяц, кхоачамболлаш минеральнии органически удобренеш ехкац кхашка, лоха балха овсарле я хиш дехкача техника, хиш а дехкаш юртбоахама культура хьалхеяра технологи нийса лелаиц, кхыдараш. Уж ерригa мероприятеш ца яр бахьан долаш лоха хул хиш дехкача лаьтташкара хьувкъам.

1965-ча шера юртбоахама министерства колхозашкеи совхозашкеи ирригационно кийчъяьча 74 эзар гектар хулача майдах хий диллар 58 эзар гектар мара яц, хIаьта из хул 80 процент. Цу лаьтташка хIара гектара тIа йилла минеральни удобрени 2 центнер гаргга мара яц, цу лаьттах бизза пайда эцара хIара гектара тIа йилла езар 6—7 центнер йолча.

Белгалдаккха дезаш да республика хьалха латтача боахамаша, бригадаша, звеноша агротехнически мероприятешка хьежжа ший ханнахьа доагIача хьисапе хиш дехкарах йоагIача нормаех органически минеральнии удобренеш ехкарах цар хIара гектара тIара 30—45 центнер кIа, 60 центнер хьажкIаш, 300—500 центнер шекара свекла чуена хилар. Иштта хьийкъа ялат чудахь цу боахамаша климатически хьалаш шоай республикерча кхыча боахаме дараш санна доллашехь.

Хиш дехкача лаьтташка дуга хьалкхедар а лоархIаме проблема я. Цу деша дукха теркам тIабахийтаб парте ЦК майски Пленуме. Из культура дукхагIа дIаера а хьувкъаяра а эша торонаш йолаш я вай республике. Вайцига хIанз а долаш да тух тIадувла дукха лаьтташ, ушалаш, уж пайдана дац кIа, хьажкIаш, кхыйола культураш хьалкхеяра, хIаьта уж санна долча лаьтташка дика хьувкъ дуга. Дуга леладерий опыто хьахьекха цу лаьтташкара хIара гектара тIара 40—50 центнер дуга чуда йиш хилар. Расчето хьахьокх республикерча мелиоративни мероприятешта реконструкци яра чотах дуга дIадув майда 1970-ча шера 15 эзар гектарага кхачийта торо хилар, хIаьта 1980-ча шера 30 эзар гектарага кхачийта. Республике кийчдеш да дуга дIадувргдола лаьтташ. ДIадахача шера дуга дIадийна лаьтта 2700 гектар яр, хIаьта укх шера из дIадийнад 3 эзар совгIа гектара тIа. Бакъдар аьлча, дукхагIа долча дакъе из дIадийнад дика йоацача системах. Из бахьан долаш дика хьийкъалац дуга. ХIанз а тIехьа цхьадолча боахамашка дуга маьхах оттабаьча болхлоша леладу, къаьстта дуга дIадув майдаш йоккхий йоацача боахамашка.

Дуга кхедара специализированни «Степной» яхача совхозера дуга дикагIа хилийтара деча балхашца цхьана хьалъе езаш я чуэца дуга лоаттадергдола хьатташ, из чуэца доладелча халонаш нийслургйоацаш хIанзехьа кхоачашде деза уж балхаш.

Хиш дехкача а докъадаьча а лаьттаех бизза пайда эцара лоархIаме да болх нийса вIаштIехьбаккхар, колхозхой, совхозий болхлой материальни безам лакхбар. Цудухьа дIадаккха деза хиш декка лаьтташ бе-башха доацаш леладелга, керттера теркам тIабахийта беза хиш декка кадраш кийчъяра. ХIара шера вай республике хиш дехкара кийчбу нах 2000—2500 саг ва, царех болх беш хулараш 500—600 саг мара вац; из бахьан долаш 200 гектара тIа хий дилла дезаш хул хIара поливальщик, нормах цо хий дуллаш, цунга хила езар 30—40 гектар мара яц. Цунца дувзаденна да колхозаштеи совхозаштеи гидромелиораторий кадраш кийчъяра производствении управленеш вIашагIйохкар.

Мелиораторашa беррига теркам тIабахийта безаш гIулакх да хIара шера Iалама факторашa мелиораци еча лаьтташа луча пайдана еш йола новкъарленаш кIезигагIа хулийтаргйолча хьисапе мелиоративни система хилийтар.

ЧIоагIа ледара лел вай республике керда лаьтташ карадерзадара, даьгIенаш тоаяра, кхаш лорадеш йола гаьнаш йоагIара, кхыдола балхаш. 1961—1965 шерашка кIотарташ дIа а йоахаш кийчдаь лаьтта 3,8 эзар гектар мара дац. ДIадахача шера даьгIенаш тоаяра, кIотарташ дIа а яьха кийчдир эзар совгIа гектар лаьтта. Ялат дIадув лаьтташ дукхагIа хилийтара йоккха резерв я хьалха пайда ца эцаш хинна наькъий йистошкара лаьтташ ахар, каналаш хинна, мехкIаьтта проводаш хинна лаьтташ ахар, кхыдараш.

Юртбоахама беррига специалисташ декхарийла ба вай республикерча колхозаштеи, совхозаштеи лаьтташа лу пайда лакхагIа хургбола мероприятеш кийчъеча новкъостал де хIара гектара тIара дикагIа пайда баргболчча хьисапе болх вIаштIехьбаккха. Лаьтташта мелиораци яра лаьрхIа йола мероприятеш толамца кхоачашъяра шоай керттера декхараш а лоархIаш хьинаре къахьега деза цар.

Х. АРСАНУКАЕВ.

ЛЕНИНСКИ ПАРТЕ КЪАЬНАГIА ВОЛА ЧЛЕН

22 июле 90 шу дуз 1896 шера денз КПСС член волча Федор Николаевич Петрова.

1894 шера денз революционни къовсама юкъе хьинаре дакъа луцаш хьавенав из. 1900 шера В. И. Ленинах кхет Федор Николаевич, хIаьта массе а хана тешшаме цунна тIехьа волаш хьа а воагIа. Парте Россе къулбехьа а Польше а тIема - революционни организацешка болх белга тIадехи Ф. Н. Петрова.

1917 шера денз СибарегIа партизански отрядашка а ЦIеча Эскара доакъошка а Советски Iаьдал бахьан тIом беш хиннав Ф. Н. Петров.

1922 шера Главнаука кулгалхолла хьожаву из. Цу шерашка дуккхаза а В. И. Ленинах веттавеннав Ф. Н. Петров, Iилмай учрежденеш дегIакхувлара хьакъехьа дола цун хьехараш кхоачаш а деш. Цул тIехьагIа Доккхача советски энциклопеде керттерча редактора заместителалла болх бу Ф. Н. Петрова.

Таханарча денналца Ф. Н. Петров «Советски энциклопеди» яхача издательства Iилмай совета член, педагогически медицински энциклопедей керттера редактор ва.

Ф. Н. Петров вай парте дуккхача съездий делегат хиннав.

КПСС а Даьхенна а доккхий дикаш дарах кхоъ Ленина орден, Къахьегама ЦIеча Байракха орден, медалаш еннай цунна. 1961 шера Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай.

Э. Двойрися сурт. ТАСС фотохроника.

Вьетнами Европеи

ДукхагIболча Европейцаша чIоагIа эгIазло кхайкаю Вьетнама халкъа духьала Америка ВIашагIхийттача Штаташа беча тIема. Дукха нах бахача Ханойи Хайфони яхача городашта гонахьа бомбаш чу а иттаж цу агрессе керда ийрча «эскалаци» яра раьза боацаш кхы а дукхагIа нах хилар. «Политически лаьрхIача США хIаналехьа ийшай цу тIем тIа» — йоах Норвежски болхлой парте органа тIа, «Актуэллъ» яхача журнала тIа. Кхы кIаьдагIа дувцац Итале бахача дуккхача католикаша, Европа кхыдолча мехкашка бахараша. Англена керте латтача лейбористски парте дуккхача членаша боккъонца харцъю шоай пачхаьалкхено США-ас Вьетнаме лелаю акци хьаллаьца йола позици, парламента члена Зиллакуса маалара цох лоархI ООН предательски йола позици, Англена доккха эхь а долаш...

ХIаьта а Европейций эгIазло сацац моральни гIулакха оагIон тIа. Атлантически блока лидера действеш Европана IаткъаргIйолаши кхы а чIоагIагIа кхерам тIалоаттабеши я. НАТО барт эгIар цхьан даькъе хьахиннад гаьнарча Азе США-ас лелабу тIом бахьан долаш. Европе эггара тешамегIа Американа тIехьа вола союзник — Малхбузен Германи я, иштта Американа из мутIахьа хилларах доккхал деш дийцар укх денношка малхбузенгерманески Вашингтонерча посола Кнапштейна — кийча я Америка тIехьа кхыметтале цу бIехача тIем тIа дакъа лаца а яхаш, хIаьта кхы бола союзникаш цу гIулакха уйла еш ба. ХIана аьлча царна а тIалатт цун бехктокхам.

ХIаьта из а деррига дац. Кхы а лоархIамегIа за Вьетнамерча тIемо кхерам тIатувсар Европе кхохкам ца хилийтара йола процесс йохаяра, «шийла тIом» дIабаккхара йола процесс. Из процесс — эггара дикагIа йола факт я укх тIеххьарча хана. Массанена гуш да Европа Малхбоалени Малхбузени юкъера лоалахой нийса отношенеш мишта тоалуш латт, социалистически цхьайолча капиталистически пачхаьалкхенашта юкъера гIулакхаш мишта тоаденнад. Экономикач культураи обласите Советски Союзаца, Польшаца, Румынеца, Чехословакеца, Венгреца, Болгареца Франце цхьана практически къахьегаро тешал даь Iац цу курса. Уж санна йола тенденцеш къаьгтагIа гучаювл Итале, Греце, скандинавски пачхаьалкхений политике.

Цудухьа ала мегаргда дукха ха йоацаш Бухаресте хиннача пачхаьалкхений — Политически консультативни комитета Варшавски Договоре дакъа лаьцарий Совещане дизза кхоачашду цу лоархIамерча процесса яхар, Европе бахача берригача наьха вахаро дIадехар. Европе машари кхерамзлен чIоагIъяра, йолча шоай Деклараце тIа социалистически державаша тIахьех ерригa пачхаьалкхенаш, Европейски континента халкъаш «Европа — цивилизаце дунен центрех цаI — цхьатарра бокъонаш йолча къамаша шоайла цхьана къахьегара континент хилийтара, дерригача дунен тIа машар чIоагIбарай дIа-хьа дувцар кхетадеши йола йоккха фактор хилийтарай деррига шоай низаш вIашагIтохара».

Еррига пачхаьалкхенаш машаре яхийтара йолча принципах латт СССР-а арахьарча политика хувцалуш йоацача курсо ховш махиллара цу кердача гIулакха дикка гIо даьд. Машар, цхьана гIулакхаш леладар, дикача лоалахой гIулакхаш — из духхьала тIахьехам хинна Iац, из — долаш дар да СССР-ан Европерча дуккхача капиталистически мехкашта юкъера отношенеш хьахьекха а ца Iеш кхыча мехкашцара гIулакхаш хьахьокхаш.

ВIашагIкхийттача штаташа гуччахьеи эхь доацаши «тахка» лерхI шийн хана Къулбехьен-Малхбузен Азе державаша шоллагIбола дунен халкъашта юкъера тIом хьоабаь методаш.

Вай хана уж «методаш» пайдана яц. Маьршеи бIарччеи хила безам ба Европа. Цун низ а ба из кхоачашде. Дагардалийта йишъяц тахан машар бахьан къовсам лоаттабелга — эггара хьалха Вьетнамерча агрессена духьала къовсам лоаттабелга.

Б. ЛЕОНТЬЕВ,
АПН комментатор.

Сурта тIа: Горяченсточненски совхоза шоллагIча отделене хьалха латта трактористаш Курмахмаев Мухьмад, Тулаев Сулим, Ломхаев Муса.

Лаьтта оахача цаI ах норма кхоачашъю цар. Норма пхи гектар йолча, бархIи ийси гектар лаьтта оах механизатораша.

В. Юнцевича сурт.

ЕВЛОЕВ БЕРД

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРГА

ЕВЛОЕВГIАР барт тайна дезал: нана — СарIалхьажий Роза — республикански лоархIамера персональни пенсионерка; цун йиъ йоI: Рая (маьра тайпан цIерах Досхоева) — торговле болхло; Тамара — Грозненски вокзалерча ресторана «Лайомка» яхача кафе кондитерски цеха болхло; Светлана — хургйола юрист, Ерригсоюзни заочни юридически института йиълагIча курса студентка-заочница, Люба — парте Октябрьски райкома инструктор — каст-каста сайренашка гуллу. Цу хана хозахеташ ювц сесагеи мехкарашеи шоай даь Евлоев Iаьржабере Берда сийрдачеи ший тайпарчеи вахара турпалера эпизодаши событеши. Из санна йолча цхьан сарахьа Евлоевгiар дезал бахача квартире нийсвелар со.

СарIалхьажий Розайна (даь тайпан цIерах Ужахова) — ха яха, гIийлеча дегIара, гIайгIане, тамашийна безаме бIарггаш долаш йолча кхалсага дика дагайоагIа гаьнна хьалха дIадахача шерашкара турпалера событеш. Дага ца ехача ялац уж хIана аьлча Советски Iаьдал бахьан долаш лаьттача дукхача тIемашка доккха дакъа лоацаш из ше хиннай. Дукха Iайшал, дукха дайнад, дукха лайнад. Баку муссаватистий плен хиннай, мел халонаш тIаэттар цхьан бийсанна Чир-Юрта юкха хих доалача хана. Лира ха яр из. Къилбаседа - Кавказе дагадекха зуламаш деш лелаш Деникинеи Махнойи бандаш яр. Паром хьа ца луш дукха ха яьккхар. Кхыметтел хьарсама чурча хих а ахча дала дийзар. Цхьаккха бокъо йоаца хIамаш дар кIайбараша леладеш. Дицлургдоацаш тIемаш дар гIалгIай юрташка — СурхотIеи Экажкъонгий-Юртеи лаьттараш. ХIаьта Долакха-Юрта лаьтта тIом! Къонахашта нийсса тIом бора бераша, кхалнаха, къоаноша. Керда-керда отрядаш яр вIашагIъетталуш. Нагахьа цIа ца дуташ йоагаяь дIаяьхаяр СурхотIеи Экажкъонгий-Юрти. Цхьабакъда, ялам хIаьта а калуш дацар, хIара къовсам массаза болабала турпалаш хьахулар. Легендарни а хинна дIаэттар Нальгиев Мандре, Яндиев ЗаIма. ОагIув-оагIох а теха маIача наха нийсса латаш бар кхалнах. Царна юкъе Долгиева Кози, кхыбараш. Ужжаморгаш бар Анастас Иванович Микояна 1919 шера ноябрь бетта доккхал деш «Правда» тIа бийцараш. Ераш да ГIалгIашкахьареи Нохчашкахьареи восстани» яхача цун статья тIара цIаккха а дицлургдоаца мугIараш: «...Эхь хеташ бола, тоIабаь баьхка, массаза а маIача наьха гIулакхашта юстара лаьтта мусульманкаш дьцо даь деррига хьехамаши шоай традиционни Iаьдалаши диц а далийта, тIем тIа улаш, хьалхарча юхьиге увтташ бар, цахалдаш ювлача моастагIчун топий пхорчашта юккъе гIолла цар тIаккхухь патронаш, доарахой човнаш ехк, майра а цIаккха ца бохаш а шоаш хиларца дегаш ураувттаду тIем тIа латтарий, совйоах цар энтузиазми тIема низ. ПаргIато езаш волча лоамарочоа ше ираз долаш хет тIем тIа кхалсага бIаргагучча ше сийленца велча. Иштача хьалашка хила йиш йий дизертираш? Кхалнах шоаш тIема юккъе латтача хана лоамарошта юкъе хургвий цIагIа вагIаргвола къонах? ТIема юкъера удаш бола зовзаш а бац. Кхыметтел кхоллашехьа а зовза хиннаршта а гIойленагIа хет дIамел хьежача кхалнаха футтарбеши доастама боахаши лелачул сий а долаш бовр...». Иштта яздаь Анастас Ивановича СурхотIа, Экажкъонгий Юрта, Долакха-Юрта лаьттача тIемех. «Долла хIама фронта» — духьала лозунг а хинна ахаш доацаш, дизза чакхдоахаш да. Кхалнах, бераш, къоаной, дунен тIа шоашта деза гIа мел дола хIама — шоай моарош, къонгаш, дай вежарий — фронте дIа а бахийта, шоай лоIамах шоаш а ух фронте...» (ГIалгIашкахьеи Нохчашкахьеи хинна восстани», 25 ноябрь, «Правда» № 264).

Йицлургйоацаш я уж событеш. Хозахеташ ладувгI оаха, долла хIама дика дагалоагIаш йолча СарIалхьажий Розайга. Къаьстта дика дагадоагIаш а цIаккха дицлургдоацаш а да маьрах Евлоев Бердах дола хIамаш, — йоах Розас. Долла хIама долчча бесса шоашта ховшешьа а, лерг дилле ладувгI мехкараша да вувцача хана. Тхо хьож хана йIоахала IажагIа бесса лестача документашка, фотографешка, совгIаташка. Тхона хьалхашка хьаотт къонахчал долча, безамерча сага сибат: лакха, хоза дегI дола, куст дола, къаьгга хьежаш беркате бIаргаш дола саг.

1888 шу чакхдоаллаш, шийлачеи бирсачеи хана, лоамашка Цхьорой ШахьартIа ваьв Евлоев Берд. Бирса хиннад цун вахара юххьанцара шераш а. ЗIамига воллашехьа а даи нанеи доапаш висача Берда ший 12 шу даьлча денз ше юа сискал чIегалг ше лаха йийзар. Гота воаллар, ялат дIадувра, жа доажадора. Чуэтте болх бора. Низи хьинари долаш а даим балха халонаш лайна делалах чIоагIвенна а волча Берда воккхача къонахчо санна ловра шийна тIера халонаш, доархIавора из моллагIча а балхах. ЗIамига волча хана денз волавелар из гаьнна дIа а ухаш балхаш де. 17 шу даьнна Евлоев Берд Ростовна-Дону, болхлошта юкъе вар бирса революционни 1905 шу долаленчача хана. ЗIамига волча хана денз Харькове, Ростове, Киеве, Петрограде, Москве балхаш деш лийннав Евлоев Берд. Цу шерашка хьахила болалу цун революционни сакхетам. Цу хьакъехьара чIоагIа маьхера сведенеш корайоагIа вайна 1921 шера РКП (б) члена оттаьча лични листока тIара. Белгтала аьлча, цу тIа йоах, 1917 шерага кхаччалца болхлой класса революционни боламе дакъа лоацаш хиннав Евлоев Iаьржаберий Берд. Масала, 1905 шера, Ростов-на-Донурча болхлошца цхьана дакъа лаьцад цо восстанена юкъе. Дуккхаза а лийцав. «Характеристика» яхача пункте укх тайпара йоазув латт: «Халкъа паргIато бахьан долаш массаза а чала кийча ва». Массаза а ишта хиннав Евлоев Берд, ишта хиннилга ховш загавоагIа из цунна бовзаш а цунца хьоашал долаш а хиннача наха.

Октябрьски революци йолалуча юххье Петрограде хиннав Евлоев Берд, хIаьта цу революционни городе хьинаре дакъа лаьцад цо подпольни балхаца. Революционни листовкаш йоаржаьй, бувзамаш лоатталаьд, явкаш вIаштIехьъяьхай. ЦIи хеза спортсмен, циркера борец - профессионал, публикана дукха везаш хинна Евлоев Берд цирке каст-каста выступленеш еш, дуккхача яхьашка дакъа лоацаш хиннав. Цунца дувзаденна чIоагIа торо хиннай цун подпольни болх лелабе. Ала дезаш да, спорто Берда вахаре тIеххьара моттиг лоацаш хинна ца хилар.

Ханал хьалха къахьегама дукъ качдена низ болаши унахцIенеи болча болхлошта - грузчикашта юкъе дуккха нийслуча низ болчеи унахцIеначеи нахах доккхал деш хинна Берд ше а вар нах цецбоахаш. Ший ханарча наха юкъе низага а кадайлга а диллача цунна нийсса бараш лаха хала дар. Грузчикаша - новкъосташа каст-каста летавора из низ барех. Шоай новкъост котваьлча, массаза а чIоагIа гIадболхар уж. Цу доллача хIамаша, юххера а, 1908 шера, цирке дакъа лаца вигар Евлоев Берд. Цу хана чIоагIа доккха хIама хеташ бар цирке кIалтохаргах леташ бола борецаш. Иштта спортсмен, борец-профессионал хул Евлоев Бердах. Итт шера гаргга, революци йолалу ха хьатIакхаччалца спортивни гIулакхаш лелалу цо. Россе а Кавказа а городашка цирке дакъа а лоацаш. Цун спортивни гIулакха аьттув балара, говзал лакхъялара тоъал доккха новкъостал даьд Поддубный, Кащеев, Лебедев, Медведев, Янковский, Неммих, Тигане, Майсурадзе, Сали Сулейман, кхыбараш санна болча эрсий а дунен а спорта гIорбаьннача мастерашца хьоашал хиларо. Евлоев Берда дезалга йисача архива юкъе да, спортсменаша - профессионалаша цунна совгIата тийнна шоай фотографеш: чемпионий чемпионо Поддубный Ивана яздув — «Поддубнегара Берда совгIата. 1913 шу», дунен чемпиона Кащеев Григоре — «Г. Кащеевгара Евлоев Берда совгIата. 1912 шу», кхыдараш. Российски а европейски а чемпионаташка кIалтохаргах дуккхаза летача хана дуккха цIи хеза борецаш эшабаьб Евлоев Берда. Цу доллача хIамаша цун цIи а хазийтай, сий а даькхад. ХIаьта цо дуккхача хана лелаяьй «Кавказа чемпион», «Кавказа лом», «Майсурадзе», «ШоллагIа Майсурадзе» (Коста Майсурадзе, цIи хеза циркера борец-профессионал, цун цIи яьхай Бердах дIатIахьежача из цунна тара а кIалтохаргах летар цхьатара долаш а хиларах) яха цIераш. Масала, РСФСР халкъа боахама Ерригроссийски Совето 1918 шера декабрь бетта деннача цхьан документ - удостоверене тIа аьннад: «Укхан да, гражданин Берд Евлоев — Майсурадзе Халкъа Комиссарий Советерча ВСНХ Великорусски района Шекара производства герз карарча хан 1-ча Курски отрядe гIулакх деш ва» и. кх. дI. Цу тайппара, граждански а хинна дIадахай «Майсурадзе» яха цун спортивни фамили.

Цкъа санна дуккхаза а революционни событешка дакъа лоацаш хиннача, гIорваьннача спортсмена - бореца — Евлоев—Майсурадзе Берда гIадваха дакъа лаьцар Сийлахь - боккхача Октябра юкъе. Кхыметтел цун тIема, революционни гIулакхашкарча, подпольни балхацарча цхьайолча лоацдача эпизодаша а къаьгга телаш ду цунна. Ераш да Евлоев Iаьржабере Берда тIема вахарцара, Октябрьски революце турпалерча деношцара цхьадола хIамаш. Массаза а революционни событешта юкъе хила гIерташ хиннав Евлоев Берд. Ираз дола минуташ лаьрхIай цо Ленинга ладувгIа а из бIарггo а йиш хилар. Революце гIулакх чIоагIа хьалдоац Евлоев Берда 1917 шера Ленинграде ший лоIамах ЦIеча Гварде мугIарашта юкъе, бIухо волаш (учетно-воински билет № 261-173): цул хьалхагIа гор. Ленинграде болх баьб. ТIехьагIа инарал Юденича духьала тIом беча юкъе дакъа лоацаш хиннав.

Евлоев Iаьржабере Берда вахаре йоккха событи хилар 1918 шера 7-ча марта. Цу дийнахьа дIаийцав из Ленински парте членалла. Цул тIехьагIа цхьа бутт баьннача гIолла 1918 шера апреле, тешам бенна гIулакх тIадулл Евлоев Берда — 1-ча Къулбехьен стрелкови полка лоамарой дакъа Политически комиссаралла хьожаву, тIадулл лоархIамера культурно-просветительни болх белгеи цу белгалъяьча лоамарой полке Украински Социалистически Республика массе городера нах боалабелгеи. Кхетамца вIаштIехьбоаккх Евлоев Берда политически организационни болх. Лакха дисциплина йолаш, тешаме, майра хиларца шийгара хьокхам а гойташ подразделенерча бIухой дегаш урауттаду цо. ЧIоагIа сий деш а лоархIаш а ва комиссар карарчарна а тIабехкачарна а юкъе. 1918 шу чакхдоаллаш Украинера Шекара завод лораеш долча Герзацарча хан командиралла хьожаву Евлоев. Цига хьахьекхар цо кхетам болаш а денал долаш а командир ше хилар.

11-ча ЦIеча Эскара юкъе, ший дакъа керте а волаш город Петровске (Махачкала) йоаккхача дакъа лаьцар Евлоев Берда. Цига Бичерахова бандана духьала латаш хиннав къаьсттача гIалгIай Кавбригада командир Яндиев ЗаIма. Цига дика тIом барца белгалвоал Евлоев Берд.

11-ча ЦIеча Эскара бIунашца цхьана Къилбаседа Кавказе, ший хьамсарча Нохч - ГIалгIай чу воагIа Евлоев Iаьржабере Берд, цо доккха дакъа лоац ше ваьхача моттигашка Советски Iаьдал оттадеча. ДIахорча шерашка ший деррига хьинар, революционни организатора опыт дIалу Евлоев Берда керда вахар хьалдара. Массе тайпа балхаш лелалу цо: 1920 шера — Горски Советски Республика Совнаркома инструктор; 1921 шера — Горски Республика пропускай бюро начальник; 1922 шера — Революционни трибунала выездной сессе коллеге член; «Инглеспрояхоза» № 3 йолча хьун завода заведующи, и. кх. дI. ЦIеча директорий курсаш Ленинграде йистеяьхачул тIехьагIа № 3 йолча Владикавказски хьун завода директоралла хьожаву из. Цу деррига гIулакхаш тIа Евлоев Берда хьахьекхар кхетаме партийни кулгалхо, дика доал деш, принципиальни, тешаме, дог цхьалха долаш ше хилар. Иштта хинна хиларца дагавоагIа из бовзача, гаргарча, цунца мел лийннача наха. 1952 шера кхы детта ца луш сецар коммуниста, Октябрьски революцена юкъе а, социалистически республика хальеча юкъе а дакъа лоацаш хинначун дIайха дог. Цхьабакъда, наьха дегашта цIаккха а вицлургвац из.

Башир ЧАХКИ.

ПОЛЬСКИ ХИШ ІОУХАЧА МОТТИГАШКА

ПОЛЬША ЮХАДИЙНЪЯЛАРА ДЕНГА

Польски хьарсамаша шоай хиш хьагулду Карпатийн Судетийн къилбаседенгахьарча оагІонашкара. БІаьстан юкье лоаш дашача е гурахьа лоамий бовхьаша даша беса йола догІан морхаш сецаеча хана боарам боаццаш дукха хий дахь цар чу тоатолаша, цул тIехьагIа цар хьарсамашка гІолла къулбехьенгахьа, Балтийски форда чу доДа из.

Висла тIен Варта тIен, Буга тIа а Одра тIа а хьахиннад польски истори, халкъа драмаш йиттай, коммуникационни артерашта а оборона естественни линешта а меттел хиннад долха хиш. Кхыча районашкарчул сихагIа царна юхе дегIанхаб юрта боахам, хьахиннай городаш. Цудухьа дувцаш хила мег тха поазеца хих сел дукха, каст-каста цудухьа ювзаш хила мег цар цIераш политически событешца, экономически хувцамашца. 22 шу хьалхагIа керда, паргIата, халкъа Польша. Буганеи Одранеи а Лужицки Нисайна а... юкъерча кердача доазонашка гІолла йола Польша хьахиларца цхьана хиннача исторически эргалон эггара дикагIа бола тешаш ба польски хиш.

1944 шера июль бетта Бугагахьа лестар польски халкъа уйлаш. Духхьал цу хих—Висла аьттехьара хьакхетача хих тIехь а йоалаш йодар Советски Эскара кортамукъале яхьаш йола наступлени. Цу хина бІарахьежача советски салташта ховра, цул дехьа бовлав дега гоама бола оккупанташ СССР паччахьалкхен доазонел аракховсареи пхе шера лаьттача оккупаце халча дихьача польски халкъа вежарашха новкъостал дареи маІан долаш хургдолга. Цунна бІарахьежача, эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхен союзни эскарпа оагIув оагIох а теха Малхбалехьара доагIача юхаметтотттадаьча Польски Войска салташа дика кхетадора, Бугал дехьагIа денз дIа шоай нана-лаьтта мукъадаккха долалургдолга.

1944 шера июль бутт юкъебахачул тIехьагIа хих дехьа а даьнна, болата тоатол санна люблински лаьттан тIа гIолла Іалоладелар наступлени еш дола бІунаш. 1944 шера 22 июле эггара хьалха мукъаьяхача городашкара — Хелмереи Люблинереи Крайовой Рады Народовой цIерах дерригача дунепна хозаш йийкар юхадийнъяьча Польша оаз. Кердача Польша эггара хьалхарча халкъа правительства—Къаман кортамукъален Польски Комитето манифест кхайкайир города цIерах цIи хетта Люблински аьнна цIи а йолаш.

Цу хана а оккупантий лира террор латтар Польше, цхьабакъда, кердача Польша оазо догдоахийтар къовсам лоаттабара, дегаш ураувттадора. МоастагIчоа хIамаш чIоагIагIа етта йолаелар партизански отрядаш. Фашисташа баьрдача мехка кхы а дукхагIа хьахила йолаелар халкъа Іаьдала народовой радай подпольни органаш. Керда Польша хьахиларах бола хоам пах боабеча лагерий хи кIархал долча аьшкасаьргехи набахтений пенехи чакхбувлар. ХIаьта Буга тIа эггара хьалха мукъадаьккхача хи тIа—кердача паччахьалкхенала низ бола лард йоллаш яр.

Польшанеи Советски Союзаи юкъера доазув, доттагIалеи машареи доазув а хинна дIаэттар Буг. Шерра-шера шерлу социалистически паччахьалкхенашта юкъе массе дакъера цхьана леладу гIулакхаш. Советски Союз — Польша керттера экономически партнер, из иштта цун кхерамзленна бола керттера тешам а ба. Ший оагIонгахьара Польшо данза дарг мел доацар ду социалистически содружество дегIаккхувлареи лораяреи юкъарча гIулакха, юкъе шийгара дакъа лацар духьа. Цхьа совгIа ха хьалхагIа, 1965 шера апреле, шинна а халкъа лоІамга хьежжа Варшаве дIахо йІаьхйир советско-польски цхьоагIон договора ха. Цуница цIаькха а берригача низаца белгалдаьккхад шинна а паччахьалкхен доттагIал ерригача социалистически паччахьалкхенаштен дерригача дунен тIарча машара гIулакхаи бокххача принципиальни лоархIаме хилар.

Цхьан хана Буган Висланеи юкъе яьдай реакционни правительствай официальни номенклатура тIа гоамал йолаш «Польша Б» оалаш хинна территореш. Цу дешай маІан сенах латтар аьлча, из латтар, экономика цхьан метте латташ хиларца, хьабе болх боацаш дукха нах хиларца, ЙІаьхьена аграрни кризис латтарца, культура тIехьайиса хиларца белгалдоалаш хиннача дерригача гIулакхашта юкъе гIолла укхаза, цу территорешкара, хьагуш хинна гIулакх кхы а чам байнагIа хиларах. ХIанзарча Люблински, Жешовски, Белостокски воеводствашка чакхйоалаш яц «Б» алапаца белгало яь йолча районий список. Цхьабакъда, уж геттара хьокхаме хиннай цу хронически лазараи гIайгIанерча символа юкъе хьулаенна яьхкача вIашдухьаленаштеи.

1938 шера лакхеоа школа цаІ мара яцар укхаза, хIаьта хIанз уж бархІ я, цу даькъе йоккхагIа йолча польски университетех цаI а йолаш. Йоазув-дешар ца ховш миллион совгIа саг вар цхьан хана цу моттигашка. ХIаьта тахан цига профессиональни школашка дешаш ба тIом хьалехьарча ерригача Польше дешаш хинарел дукхагIа кагирхой. ХIанзарча Польше хиннача социалистически культурни революце Іалаьмате йоккхий масштабаш хьахьокхаш йола цхьацпайола кхы тайпа даннеш а иштта йоалаянза яргъяц. 1938 шера берригача мехка дешаш 7.300 класс яр, хIаьта хIанз 129.320 я уж. Хьалхарча хана 76 эзарнел кIеззига совгIа мара хьехархой бацар, хIаьта хIанз 172 эзар хIанз бац аьнна ба уж. 1938 шера профессиональни школашка дешаш 207 эзар саг вар, хIаьта хIанз—1535 эзар саг хIанз вац аьнна. 1938 шера 50 эзаннега ца кхоачаш студенташ бар Польше. ХIаьта хIанз уж ба — 230 эзар совгIа.

Варшавана къилбаседенгахьа гIолла «польски хиний аьла» оалаш долча Вислах дIакхет Буг. Ший юкъмоттигера гIомарий бух болаши тIехиген хилар бахьан долаш аьрдагIа а доагIаш, цо тхона хьовзам бойя а, тхона дукхадеза из хийи цун бердашкара пейзажи, оаха массаза а хестаду из польски искусствеи литературеи.

Цхьабакъда, из хьалха хинна, башха - хозеи гIайгIанеи, ший юртарча сибатаца хIанзарча промышленни центра гаьна йола пейзаж яц. Додача Вислай дIоаххала Іохьежача бІаргагу вайна Польшана яьча социалистически индустриализаце Іалаьмате йоккхий белгаленаш. Царех цхьаярий мара цIераш йоахаргьяц вай.

Къулбехьенгахьарча оагIорахьара, Сола яха хий Вислах хьакхеттача моттиге, ерригача Европана йовзаш йола город ул: Освенцим. Из яр эггара йоккхагIа йола нах боабу гитлеровски лагерь — ши миллион сага садаьккха моттиг: «Диц а лургдац, дутарг а дац», — йоах хьалха нах боабу фабрика хиннача метте йиллача музее хIара денна ухача наха. ХIанз Освенциме болх беш я Европе йоккхагIа йола химически комбинат. Къилбаседенгахьа бІаь километр ца кхоачаш, къаьнача Кракова нийсса дехьа хьалъэттай В. И. Ленина цIерах йола Металлургически комбинат — цхьана лелаьеча польско - советски гIулакхий башха-дика хьекхам. Цунна гонна-хьара Кракова район — Нова Гута — Польше керда хьаляь эггара йоккхагIа йола город.

Сан Вислах дIакхеттача моттиге улл кхы цхьаькха къаьна город — эзар шера истори долаш йола Сандамир. Укхаза хьалъяьй Польше эггара йоккхагIа йола стекольни завод. Вислаи Санея кхаь саьна юккъе улл Іалаьмате дукха саьигал доаллаш йола Тарнобжегски бассейн. Къилбаседенгахьа дIахо, къаьнача Пулавашка, хьалъеш латт искусственни удобреней комбинат.

ХIаьта гувнаштеи овкараштеи юкъера хьалъоттаь керда Варшава хьалхагIа хинначул дукха а хозагIа я, тIом хьале луш хинначул 7-аза дукхагIа продукци а луш; иза бола промышленность я цун. Вислай лакхача берда тIа улл «Дружба» яхача мехкдаьтта проводо СССР-ца ийиза Плоцк. 1966 шера Плоцка мехкдаьттахиме предприятеша шера лургйола продукци тIом хьалехьа польски химически промышленносто луш хиннача ерригача продукце маьха хургья. ДIахо я Влоцлавек,— зІаммига мара йоацача фабриках хинна целлюлозно - каьхата комбинат а йолаш йола город. ХIаьта массехк шу даьннача гIолла укхаза хьалъергья йоккхалга диллача, Пулавскичунгара дIаиккхача, шоллагIа йола, искусственни удобренеш ю комбинат. Кхы а дIахо йолх потребительски промышленноста центраш: Мальборки Тчеви. Цул тIехьагIа Гданск я, польски кхаь портах цаI, дай-мехка кемаш деча промышленноста столица, форда боахама дуккха предприятеш йола моттиг. Хьалха экономика из дакъа доацаш хинна Польша тахан кемаш хьалара дунен тIа 8-ча моттиге латт. Из дика хов гданьски верфешка хьалдаьча кемаех тоъал доккха дакъа дIайидеш болча советски доттагIашта.

Польша промышленни предукци лакхъялара динамико геттара дика хьахьокх, экономика дегІаахара темпашкара социализма совленаш. Польше бахача нахах хIара сага сих лаьрхIача 1938 шера арахецаш хинна промышленни продукци низткъа Германе, Франце, Англе бахача наха юкъера лаьрхIача хIара сага сих кхоачаш хинна 23 процент мара, яцар. ХIаьта хIанз из хул Англе, Франце, ФРГ-е бахача нахах хIара сага сих кхоачача продукце 72 процент. Даяхача пятилеткаха (1961 — 1965 шераш) Польше промышленни продукци лакхъялара темпаш Малхбузен Европерча дегIадаьхкача мехкашкарчул шозза хIанз яцар аьнна лакхагIа яр.

Варта яха хий — Одрах хьакхета эггара доккхагIа дола хий да. Цун бассейне улл эзар шу хьалхагIа денз хьайоагIа столица Гнезно а къаьна Познань — промышленноста, Іилма, техника лоархIамера центр а йолаш йола польски паччахьалкхен колыбель. Варта тIа къаьстта дика хьахолу польски исторе драматични ха — германски феодалийн империалистийн агрессеца, «Дранг нах Остен» яхача цар гІаьрахой лозунгаца лоаттабаь къовсам. 1939 шера гитлеровски Германи летачул тIехьагIа массаза а польски йолаш хьаьхка уж территореш рейха юкъейихьар, хIаьта миллионаш бола полякаш тIера дIабахийтар. Тахан Центральни Польша кара я уж моттигаш, хIаьта царгара малхбузенгахьа Одреи Нисеи гIолла доазонаш а долаш юхадерзадаь, бІарчча цхьа общественно - политически, экономически, культурни организм а еш берригача мехкаца цхьана вIашагIтеха лаьтташ.

Познане я Польша эггара йоккхагIа йола промышленни предприяти — Х. Цыгальский машинаш ю завод, химически промышленноста предприятеш. Цхьабакъда, Варта районе дада лаьтташ эггара дикагIа белгалдоал-юрта боахам дегІаахара боарам лакха хиларца.

Доккхий хувцамаш хулаш латт польски юрташка. Эггара хьалхара этап лаьттан реформа яр. Цо помещикаш дIайаьхар эксплуататорски класс хиларах тарра. Мехка чакхйоаккхаш латтача индустриализацеца цхьана реформо хир хоаладир тIом хьалехьарча Польше хиннача керттерча общественни саготон — болх бергбола кулгаш тIехдукха хилара, Европе гIолла лаьрхIача а эггара тIех хинна юрта баха нах совдукха хилара. Помещикий лаьтташ декъаро а цу цхьан ханна дуккха нах белх бе городашка дIа я баха, цига цар цоашта специальности квалификаци эцаро а овлангара дена хийцар юрташка бъьхача къечана наьха хьал. Цо а иштта дикка хоадир хIанз юрта боахамерча наьха керттера группа лоархIалуш болча юкъерча ахархой вахара хьалаш.

Ший юкъмараш овлангара денз хийцай польски юрто. Шерра юкъекхувл машинаши искусственни удобренеши. Эзараш юрташка электричество я, радиофикаци яьй, книжкаш дукхагIа деш, массанахьа а юртбоахама школаш яхкай.

Польшаи дунеи политически метта юкъе кхыча польски хиний цIерел дукхагIа нийслу Одраи Ниса Лужицкии — Одрах аьрда оагIорахьара хьаккетача хий — цIераш. Цу хиний дIаьххала дола шолагIча дунеп тIем тIа котало яьккхача державашта юкъе соглашени а яь оттадаь кердача Польша паччахьалкхен доазув. Юххера а 1945 шера яьча Потсдамски соглашенеша къоастадир польшана цун малхбузехьареи къилбаседехьареи пястовски лаьтташ дIадахарах дола дош.

Одрай Нисей — ПНР-енеи ГДР-аи юкъера машара доазув. Цхьабакъда, из гуччахьа хувцийта гIерташ ба Боннера ревизионисташ. Эльбал дехьа, ФРГ-е, США-си кхыча империалистически паччахьалкхенашеи хьал а лоаттадеш низбенна дIадоладеннад дIахо а немецки милитаризма политически никъ делабеш дола низаш. Цаь гуччахьа тIахьехам бу Польша доазонашта ревизи яра, шеррача масштабех чакхдоах «землячествайн» кхыча реваншистски организацейи гIулакхаш.

Цхьабакъда, Одреи Нисеи кердача, хьалкъа Польша дохаргдоаца доазув, цунна бола тешам луш, Эльбера социалистически дунен бІарччача доазонна бола тешам а санна, социалистически содружества вIашагIкхийтта низ болаш дела доазув. Доккха за хIанз малхбузехьарчеи къилбаседехьарчеи лаьтташка бахача 8 миллион совгIа болча полякаша тIагIертта хьегача къих доала беркат. Городий промышленни юртбоахамеи продукце, школай, культураи Іилмани учрежденей коммунальни боахама, социальни учреждений сета боарамашка диллача милитаристаша царна бокъо йоацаш доал деча хана хиннача хьал тIара уж лаьтташ тIехлаьнна дукха ха я. Польски халкъо ткъаь шера хьийгача къиво даиманна коастадир Одрагеи Нисагеи гIолларча лаьттай кхоанен дош.

Цунах тешара карта тIа хьежача кхоачам ба. Цигга лоаман Ниса Лужицкад дехьагIа, Польша, вежарашха йолча ЧССР-еи ГДР-еи доазонашта юкъе уллача кхаь саьна чIегилга тIа Польша йоккхагIа йолча промышленни объектаех цаI — тайша кIор боаха Турошовски бассейн. СЭВ-ага гIолла Чехословакии ГДР-и энергеца Іалашъеш йолча цун электростанцей низ тIем хьалехьа хиннача ерригача электростанцей низах 80 процент хIана бац аьнна ба.

Одрай юкъмоттигерча малхбузенгахьа хьаеллаш я Европе эггара йоккхагIа йола цIаста доаха моттигаш — Любин - Полковице. Одрах хий хьакхетача, Полицашка, искусственни удобреней комбинат хьалъе йолаеннай. Юхачеттаоттаьчеи дикка шеръяьчеи Шецине юкъера лаьрхIача ерригача Польшерчул лакхагIа я портови бригадай къахьегама овсарле, хIаьта тIем хьалехьа хинначул кхозза дукхагIа да порте тIадувтташ Іодоассадеш дола мовхьаш.

Цу мехка вена хиннача цхьан малхбузенгермански журналиста, хала а хеташ, соцам баьб: «Одрали Нисали дехьара йоттиг экономически яьсса я яхаш бувцаш бола фаьлг трагически Іехавар да. Цу лаьтташкарча польски бакъдолчун бІаргашта нийсса дIабарахьажа деза ха хьатIакхаьчай».

Польски хиш — польски кхела хиш. ПОРН-а кулгалца Буга тIеи Варта тIа, Одра тIа а Ниса тIа а кхоачашдеш латт цIаккха а дохаргдоаца исторически гIулакх — хьалъеш я социалистически Польша, дерригача социалистически дунен низ бола дакъа. Укхазахьа хулаш латт къахьегамхой Польша — эзараш шерий истори долаш йолча ший даьхен башха - дика венец къовсаме хьалъяьча халкъо де а доагIаш деккхал деш дола сийлахь-доккхий хувцамаш.

«Агитатор» яхача КПСС ЦК журнала 13-ча номер тIара.

Варшаве — Польски Халкъа Республика столица. Юккъе — тIом болча хана дохадаь хинна, укх тIеххьарча шерашка диза юхаметтаоттадаь Доккха театр.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ШАХМАТАШ

«Труд» ДСО республикански Совета Нохч - ГIалгIайчен шахматни чемпионат йистеьннай. Хьалха хинначарца нийсдича укх шера яхье дакъа лаьцар дика говзал йолча шахматисташа — спорта мастер, пхиъ мастералла кандидат, цхьоалагIа разряд яраш.

Хьалхара моттиг якххарах чемпиона цIии чемпионата сийлен значоки елар спорта мастера В. Дорошкевича. ШоллагIа моттиг мастералла кандидата А. Богданова яьккхар. ХIаьта кхолагIеи ялхлагIеи моттигаш йийкъар мастералла кандидаташ болча С. Касторнова, В. Сергеева, А. Хасанова. ЦхьоалагIа разряд йолча Г. Авасесяна. Цо мастералла кандидата норма кхоачашйир.

В. ЛАНСКОЙ.

СКУЛЬПТОР Р. МАМИЛОВ

Бера хана денз искусства говзал езаш хиннав Мамилов Руслан. Школе деша вагIаш топпарах а пластелинах а хоза лепкаш еш хиннай цо.

Фрунзера юкъера школа йистеьккха воалаш дукха скульптураш Іайнаяр Русланага. ДIахо а из професси бокъонца караерзае чIоагIо ю цо.

Эсамбаев Махьмуда дика новкъостал ду хургволча скульптора. Цун скульптурни произведенешта дика мах а баь шийна йовзаш хиннача Киргизски ССР-а халкъа художника Мануилова Ольга Максимилиановнайна тIавут цо из. ХIаьтта Киргизски ССР-а операи балетеи театра здани хьалье йолаль ха хиннай из.

Дукха ха ялале ший ученик скульптура говзал дика йовзаш, цунах дика кхеташ волга гучадоал Ольга Максимилиановнайна. Дика мах бир цо Руслана пластилинах хьаьяча кIаьнка скульптура. Операи балетеи театра здане скульптурни балхаш деча дакъалаца бокъо лу цо Мамилова.

Ший хьехархочун эскизах 2,5 метр лакхал йола В. И. Ленина фигура хьаю Руслана. Киргизски операи балетеи театра здане фронтон тоаеш скульптурни балхаш а ду цо. Дерригача цун балхашта тIехдика мах бу искусствоведаша.

Театра здане скульптурни балхаш деча дакъа лоацаш хиннача Алма-Атински художественни училища веккхагIа волча хьехархочо Пенкин Бориса дика новкъостал ду Руслана скульптора говзал бокъонца чIоагIъяра. Алма-Атински училища 3-гIча курсе деша дIаэц из. Училище дика теркам тIабохийташ Іомалу цо Іилманна карагIдьнар. Курсера курсе вувлаш тIехдика чакхйоаккх Мамилова ялх шера художественни училище. Цул тIехьагIа металлах художественни литье е Іомалу из.

Дукха ха йоаццаш йоккха знаней багаж а Іоаяь дукха творчески уйлаш а йолаш Нохч - ГIалгIай мехка цIакхаьчав Мамилов Руслан.

Нохч - ГIалгIай художникий Союзо дика тIаийцар скульптор. Творчески мастерской а эша материал а еннай Мамилова.

Советски Іаьдала 50 шу дузача денна хетадаь дукха балхаш ду Руслана. Къахьегама турпалий Барахоева Лемкайи Кагерманов Оалхазареи скульптураш, писателла Зязиков Бахьаудина скульптура, кхыча къахьегама наьха сурташ хьакхоллаш ва из.

«Колхозница» яха цо хьаьча скульптура бокъонца лоаман кхалсага сурт гучадоаккх, къахьегам безаш, хьинар долаш из хилар хьахьокх. Республикански выставке латт цун «Болхлочун портрет» яха скульптора а. Дика а яхаш хестаю уж выставкага хьажа ухача наха. Скульптурай дика мах а беш зала отзывай книжка тIа дукха йоазонаш даьд. Цига, хьажа вена хиннача пединститута студента Алиева зала отзывай книжка тIа язду:

—ДIабІарахьежжача латтийсаь со «Колхозница» яха скульптурни портрет бІаргадайча. Седда дика хьадаьд из. Автора дика вIаштІехьдаьннад лоаман кхалсага бокъонца дола сурт оттаде. Иштта дика диллад Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамарий портрет а».

Цхьаккха фотографа могаргдоацача тайпара вай ханарча болхлочун сибат оттаду выставке латтача Р. Мамилова «Болхлочун портрет» яхача скульптура. Сага индивидуальни оамалашка гIолла типични дар хьахьокхар эггара халагIа дар да. Мамилова хьакхеллача «Болхлочун портрет» яха скульптура визза вай заман болхло хьахьокхаш я.

Къулбехьен Россе художникий Союза выставко лакха мах а бенна «Болхлочун портрет», «Колхозница» яха скульптураш ийцай.

ХIанз Барахоева Лемкай скульптура еш ва Мамилов. Советски Іаьдала 50 шу деалергдола яа хьатIакхачале Зязиков Бахьаудина, Барахоева Лемкай, Кагерманов Оалхазара скульптураш йистеяха лерхI цо.

СУРТА ТIА: Р. Мамилов Зязиков Бахьаудина скульптура еш ва.

Н. НИНЦИЕВА,
художникий Союза выставочни зала заведующи.

ІАДИКА ЦА ЮВЦАШ

Дуккхача хана денз масса йолча школашкара, институташкара шерра-шера арахецаш бола дийша баьниараш накъабоахаш, цар массехк шера шоаш дийшача школе а института а тIаххьара дIахьош дола денош дега чудукшаргдолаш, балха е деша дIабахачул тIехьагIа дагадеха хIама хургдолаш сайре а йийя накъабоахаш Іаьдал да.

Пхе шера тхо дешаш хиннача Нохч-ГIалгIай педагогически институтера а яхаяц цхьанихха а группа сайре йийя са ца къердаш. Даим санна сайре а яь тхоаш накъадоахарг хиларах дог тийша дар тхо а. Институте доккхача алапашца из а яь дукхача деношка хьалтеха яьллар объявлени. Цу объявлене яхачех сайре хила езаш яр диълагIча июле.

Наьха санна цу сайренна нийче а яь тхо института денаната неІарга дIатIаэттача хьалха илла объявлени яр уллаш, хIаьта «диълагIча» яхача деша тIе наьхат летадаьдар «ялхлагIча» аьнна. Тхена массанена а хийтар хила езача дийнахьа сайре ца хиллал хIама хилча цIенхаштта невкъарла хиннай-их цига аьнна. ХIаьта а ялхлагIча июле тхоай сайре хургхиларах-м дог тийша дар тхо. Лоацца аьлча сайре тхоай хургйоацилга хайра тхона 14-ча июле. Ханзар тхега из саго хьа а аьнна-м. Сов дукха цунга кьежа кIорда а даь дIадахар-их тхо кхо кIигарга ха а йоаль.

Пхе шера институте деша а даьгIа тхоаш дIадолхача тIеххьарча денош рекктората а, парткома а, профкома а, юххера тхоашта а халахетар ца йар духьа дIадахар тхо цхьаннега а сайре хIана хиннайц ца палаш.

ХIанз е дош айса ойдаьдале а тхоашта сайре ергйоацилга хов сена, из дIадаьннад, хIаьта а ха безам бар-их фу бахьан долаш дахадир-хьегI дийшабаьниарий дегаш институтера дIабалхача тIеххьарча дийнахьа?

Дергдий-хьегI цар из санна дола халахетар тхона тIехьа тIабоагIараштa.

М.-Р. ПЛИЕВ,
Р. БАРАХОЕВ,
Л. ДУДАРОВА,
иштта кхыбола педагогически институте дийша баьнараш.

СУДА ЗАЛА ЧУРА

ЦАРНА ТАІАЗАР ХИЛАР

— ХьалгIоатта, суд йоагIа!

Лакхехьарча суда председатела заместитель М. Газдиев, заседателаш — Новогрозненски ТЭЦ-а инженер П. Кузин, къахьегама ветеран П. Семенченко шоай моттигашка Іоховш. Дувца долалу № 7610/075 йола сберегательни касса гIаьрала хьисапе 1965 шера декабра диълагIча дийнахьа йовхарах дола дош.

Укх тайпара хилар из йовхар. Делкъа ха хуллаш сберкассе чуваьлар ши саг. Цига сберкассе баьхка нах бацар. Цу шиннех цхьанне лотерейни билетий кхаж бенабий хьажа таблица йийкар. Кассира нов. Вербицкаяс шийга из дIакховдайича цо, хоадеьча топа юхь тIа а хьожаяь, приказ делар:

— ЦIогIа ма хьекхалахь, топ тата доацаш ювлаш я хьона.

Цул тIехьагIа, кассирагара дIоагIаш дIа а ийца, арара чубовла нийI дIакъайлар, хIаьта шоллагIча гIаьракочо, барьерал тIех а ваьнна, цхьан яьшка чура 490 сом ахчеи шоллагIчунчара ворхIазза ювла топчеи хьалъийцар.

ГIаьрахоша сберкассе уха нах хулача зала чу а яьккха, човаш а еш йийттар Вербицкайна, тIаккха сберкассера ара а лийлхар уж.

Кассира низ кхечар хьал а гIеттa, кор хьа а дийлла, оарц даккха. АТХ-4 шофер нов. Ющенкой городской почтово - телеграфни станце мотороллерист нов. Ныркови новкъостал де оарцагIбаьлар, хIаьта а гIаьрахой лувцабаланзар царга.

Милице органаша хьинаре карайицар зуламхой хьалохилга, хIаьта сберкасса яйха диъ ди даьлча царех керттервар хьа а лаьцар. Цунна тIеххьа шоллагIа гIаьрахо а чувеллар.

Сберкасса йовхилга дагалаьцар Рябов яхар ва. Иззамо дола зулам дарах хIанзчул хьалхагIа кхы цIаькха а Надтеречни судо бархI шу суд яь ва из. Шийна теха ха яьккха ваьлча а болх бе ца тугаш лийннав из. Рябов цхьан хана болх беш хиннача «Ставропольнефть» НПУ кхоалегIча промысле еннача характеристика тIа аьннад из каст-каста вехаь а волаш производстве ихе хилари прогулаш еш хинна хилари. Цул тIехьагIа Манпышлаке вахав из. Цига бетта 400 сом гаргга ахча доахаш хиннад цо. Цхьабакъда, тешшаме къахьегилга, гучоах, цун дего тIаэцаш хиннадац. Октябрь бовш болх бита а бита, Грозне а вена, къоалаш де волавеннав Рябов.

ШоллагIа зуламхо, Познахарев, Ставропольски краерча «Каратюбинский» совхозе ваьхав. Балха тIа ше дисциплина йоацаш хилар дIахьекхад цо. Грозне командировкагIа вена хиннав. Цхьабакъда, ше деча гIулакх дара меттел, хьа ца кхеташ, даим вехаь лийннав. ЦIагIара воагIаш 150 сом а дахьаш вена из массехк ди даьлча цхьаккха кепиг а доацаш висав.

Из малара тIакхуаш а ахча доацаш виса а хиларах пайда ийцаб Рябоза. Ца хоаш Познахаревца хьоашал тоссаденнача цо сберкасса йовхилга могадеш хиннад цунна. ХIаьта ший сий а, эздел а, денал а маларах дехка из цо яхар де раьза хиннав.

...Мелла киловзалаш лелаярах а законах шоашта де доагIача таІазарах кIалхарбоалабаланзар уж. ХIанз суде барий гIанда тIа багIаш гу вайна уж. Мича яхай лораяла низ боацача къаеннача кхалсага хьалхашка хинна цар «майрал»! Маькара, «бухь чубаха» болча цар кIал гIолла юкъ-юкъе бIаргаш лекх зале багIарашкахьа, судахошкахьа, доркхача жIалеша санна шоайла къувс.

ЦIендаь чIоагIа тохка а тохкаш, из дош суде дувцача хана дизза бокъдаь дIахьекхар уж шаккхе а бекхе хилар. Паччахьалкхен обвинитела, республика прокурора заместитела И. Албастова дехар а деш, укх деношка судо е майоагIа лира суд йир царна: зулам делга дагалаьцача Рябова, из тоавулургвоаца а социально кхераме а зуламхо махиллара, топаш тоха суд йир; Познахарева пхийтта шера лаьца воаллаве суд йир, из чIоагIъяь режим йолча моттигашка токхийтарг а йолаш.

Процессо хьахьекхар, нагахьа санна зуламхоех беттабала бийза гражданаш нонагIа фе хиннабаларе из зулам ца далийта йиш йолаш хинна хилар.

Рябова Грозне йиша я. Цхьабакъда, ше Грозне веча, из йолча ца а Іеш, Лисин яха цхьа гражданин волча ваьхав из. Малав Лисин яхар? Из ва массехказза суд яь хинна саг. Дуккхача хана цхьаннахьа а болх ца беш хиннав из. ЗIи а теха Рябов хьалвийхав цо. Из волча цунна кораяьй цхьаннахьа а регистраци янза йола шолгоара топаш. Царех цхьанчех юхь хоадаяь топ яьй цо. Цул тIехьагIа Лисинах миштта тешалургва, цо из хацар шийна, аьлча, Цул а совгIа, зулам даьча шоллагIча дийнахьа Рябова цунга дIадийцад шоаш сберкасса йовхар, цигара ше тепча ярах доккхал деш хиннад. Лисина ца ховш хила йиш яцар зуламхой кассир е гIийрта хилар, хIаьта а из милице органашка дIахайтадац цо, кхераме зуламхо цу дийннахье а кхерамза ваккха царна новкъостал даьдац цо. Тхона хатаргахьа, дукха ха йоаццаш из балха вахача механизаце управлене коллективо цо леладаьчун бе боагIа мах бергба.

Зале мел хиннер эгIазвигар ст. Грозне стрелочница хиннача Гагаринас леладаьчо. Из хIанз а къона йола цхьа саг я. Цхьабакъда, из кхалсага сий, эхь дайна саг я. Нах автобуса тIа хувшача моттиге цIаьхха ца ховш Рябовца хьоашал тоссаденна из цу дийннахье а цунца Лисинаргига яхай, цига бийса яккха Іийнай, цул тIехьагIа Рябцова йижар-гIаттар де а йолаеннай. Массехк ди даьлча цунга хоадаь топ бІаргайнай цунна. Цо из даим ший плаща чухнахьа лелаелга ховш хиннай из, хIаьта а, цо дувцанунга диллача, цун мах цхьакиха тамаш еш а дегабуам беш а хиннаяц из. Цунга-м Рябова «майор» ва ше аьнна махиннадарий.

Зулам даь даьнначул тIехьагIа Гагарина Рябовгара тепча бІаргагуш а почкъадаьча ахчах цунца хIамаш ийе ухаш а хиннай. ХIаьта а «майора» леладечох дегабуам бе хIама корадаьдац цунна. Из Рябовца цхьана лаьцаяр. Цхьабакъда, хIанз цу деша юкъе тешала оттаь я из, зуламхой довкъашхо махиллара ший дош суде хила доагIаш из йоллашехь а.

Рябоагара тепча бIаргайнай Лисина нана йийшийна — Аграфенана а. Гагаринайца цхьана из йолча массехказза бийсаш йоахаш хиннав зуламхо. Вехаьча цо, доккхал а деш, тепча дIахьийкхай. Цо цунах дегабуам ца бар а сендукъа да ца ховша. Из хайта доагIача дIа ца хайтарал совгIа, цо кхыметтел ший пенсе ахчах ийдеш малар а уттадаьд «везача, хьаьша».

Процессо хьахьекхар зуламхоша дуккхаза а миййна хилар... диетически столове, «Южни» яхача кафе, кхыча моттигашка. Газета тIа цкъа даьккха ца Іеш белгалдаьхад къаракъа шуша а йолаш столовешка, кафешка ухарашца цига къовсам лоаттабеш ца хилар. Гучоах столовей, кафей, ресторний треста болхлоша цунах янза яргйоаца выводаш яьяц.

Цу дерригача хьалаша гIо даьд зулам дайтара. Цхьан даькъа лоархIам болаш хиннад укхаза сберкасса болхлоша мелал лелаяр а. Уж дерригаш белгал а даь, судо частни определенеш яьй. Цар хьакъехьа доагIар дергхилар шеко йоацаш да.

А. КАЗАКОВ.

(20 июле арадаьннача «Грозненский рабочий» яхача газета тIара).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05250. Заказ № 3758.